Eduskunnan ympäristökartoitusraportti

Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä

EDUSKUNNAN KANSLIAN JULKAISU 4/2006

EDUSKUNTA

EDUSKUNNAN YMPÄRISTÖKARTOITUSRAPORTTI

Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä YRTTI-projekti

lokakuu 2006

EDUSKUNNAN KANSLIAN JULKAISU 4/2006

EDUSKUNTA

Valokuvat: Elina Ojanperä
Ryhmän logo: Tuula Nyström
Taitto: Jaana Holmberg

ISBN 951-53-2897-7 (nid.)
ISBN 951-53-2898-5 (PDF)
ISSN 1239-1638

Eduskunnan
ympäristöturvallisuus
ohjelmatyöryhmä
YRTTI-projekti

KANSLIATOIMIKUNNALLE

Eduskunnan kansliatoimikunta asetti 24.11.2005 eduskunnan ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmän, jonka tehtävänä oli laatia selvitys eduskunnan kiinteistöjen ympäristöasioiden nykytilasta. Tämän selvitystyön tarkoituksena oli antaa perusteellinen kuva eduskunnan ympäristöasioiden tasosta: mitä ympäristövaikutuksia eduskunnan toiminnasta seuraa, mitä on jo tehty ympäristövaikutusten pienentämiseksi ja mitkä asiat kaipaavat vielä parantamista. Selvitys perustuu haastatteluihin sekä erilaisiin eduskunnan tuottamiin raportteihin ja se toimii eduskunnan ympäristöjärjestelmän rakentamisen perustana.

Työryhmän puheenjohtajana toimi kansanedustaja Erkki Pulliainen, varapuheenjohtajana turvallisuusjohtaja Jukka Savola ja vastuullisena ympäristöasiantuntijana Terhi Wermundsen Teknillisen korkeakoulun Koulutuskekus Dipolista. Työryhmän jäseninä toimivat eduskunnasta siivoustyönjohtaja Riitta Huikari-Hyvönen, suunnittelija Tuula Nyström, korjausesimies Timo Saikkonen, konemestari Pekka Siitonen ja vastaava graafinen operaattori Antti Vehmas sekä TKK Dipolista Elina Ojanperä ja Seija Piiponniemi-Lahti. Työryhmän sihteerinä toimi Christa Hiltunen TKK Dipolista.

Selvityksen tekijät haluavat osoittaa erityisen kiitoksen kaikille työssä mukana olleille: Ari Apilo, Pia Gästrin, Kirsi Haimakainen, Marja Hatakka, Juhani Helenius, Anna-Kaisa Itkonen, Seppo Jolkkonen, Leena Juvonen, Helena Juutilainen, Satu Keitaanpää, Tiina Kivinen, Martti K. Korhonen, Ulla Kupari, Tuula H. Laaksovirta, Pauli Lahti, Heidi Lempinen, Liisa Lindgren, Ilona Nokela, Minna Majuri, Marja-Leena Michelsson, Pirjo Mulari, Marko Mustonen, Jussi Niinistö, Ulla Nordström, Jan-Henrik Pursiainen, Rauno Pöysti, Pertti Rosila, Teuvo Räty, Mikko Saarela, Liisa Saarelainen, Pia Sakki, Tuula Salonen-Lyderik, Tuula Setälä ja Simo Valkeajärvi.

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä jättää loppuraporttinsa kunnioittavasti kansliatoimikunnalle.

Erkki Pulliainen

Jukka Savola

Terhi Wermundsen

Riitta Huikari-Hyvönen

Tuula Nyström

Timo Saikkonen

Pekka Siitonen

Antti Vehmas

Elina Ojanperä

Seija Piiponniemi-Lahti

Christa Hiltunen

SISÄLLYS

Sisällys 5

Tiivistelmä 7

Johdanto 9

Organisaation kuvaus 10

Ympäristöasioiden huomioiminenEuroopan muissa parlamenteissa 12

Energian ja veden kulutus 12
Energian kulutus 13
Veden kulutus 18

Matkustus ja kuljetukset 19

Siivous ja jätehuolto 20
Siivous 20
Jätehuolto 21
Kierrätys ja lajittelu 23
Ongelmajätteet 26

Hankinnat 27

Arkistointi 29

Maa-alueet 30

Henkilöstön ympäristökoulutus .. 30

Ympäristöasioihin liittyviä riskitekijöitä 31
Käytöstä poistetut tavarat 31
Palavat aineet 32
Ongelmajätteiden käsittely ja varastointi 32
Kansanedustajien tietokoneiden kierrätys ja hävittäminen 32
Vaaralliset tilat 32
Ympäristölle ja terveydelle vaaralliset kemikaalit 33
Sisäilman laatu 34
Työterveyshuolto 34

Eduskunnan kiinteistöjen toimintaan liittyvät lait ja määräykset ... 34
Yleisiä ympäristöön liittyviä lakeja ja määräyksiä 35
Jätteet ja jätehuolto 35
Ihmisten terveys ja työturvallisuus 35
Kiinteistöjen hoito ja kunnossapito 35
Poikkeustilanteet 35
Luottamuksellisten tietojen käsittelyyn liittyviä lakeja 35
Julkisten organisaatioiden hankintoihin liittyviä lakeja 36

Eduskunnan kiinteistöjen toimintaan liittyvien lakien keskeisimpiä rangaistussäännöksiä 36

Ympäristökatselmukset ravintoloissa 37
Eduskuntaravintola (Sodexho) 37
Ravintola Pikkuparlamentti (Fazer Amica) 39

Parannustoimenpiteitä ja –kokeiluja 41

Jatkotoimenpiteet 42

Ympäristönäkökohdat 43
Ympäristöpolitiikka 45
Päämäärät ja tavoitteet 47
Mittarit ja indikaattorit 47
Ympäristöasioiden raportointi 48
Konkreettisia toimenpide-ehdotuksia 48

Lähteet 51

Liitteet 52
Liiite 1. Ravintoloiden ympäristökatselmus 52
Liite 2. Eduskunnan käyttämättömien kalusteiden yms. varastointi 54
Liite 3. Vesikannut 20.3.2006 57
Liite 4. Aloite käsipyyhekokeilusta 58
Liite 5. Aloite eduskunnan kalustehankintamenettelyohjeen kehittämisestä 59
Liite 6. Aloite käytöstä poistettujen tekstiilien kierrättämisestä 60
Liite 7. Aloite vesitermoskannujen osittaisesta korvaamisesta 61
Liite 8. Aloite työsuhdelipun käyttöönotosta 62

TIIVISTELMÄ

Eduskunnan kansliatoimikunta asetti 24.11.2005 eduskunnan ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmän, jonka tehtävänä oli laatia selvitys eduskunnan kiinteistöjen ympäristöasioiden nykytilasta. Raportissa kuvataan eduskunnan ympäristöasioiden tämänhetkinen taso: mitä ympäristövaikutuksia eduskunnan toiminnasta seuraa, mitä on jo tehty ympäristövaikutusten pienentämiseksi ja mitkä asiat kaipaavat vielä parantamista. Selvitys perustuu haastatteluihin sekä erilaisiin eduskunnan tuottamiin raportteihin ja toimii eduskunnan ympäristöjärjestelmän rakentamisen perustana. Eduskunnan kiinteistöjen keskeisimmät ympäristönäkökohdat liittyvät energian ja veden kulutukseen, hankintoihin, kuljetuksiin ja jätehuoltoon.

Ympäristökartoituksen perusteella voidaan eduskuntaan laatia ympäristöjärjestelmä, jonka avulla eduskunta voi seurata, hallita, parantaa ja raportoida toimintansa ympäristövaikutuksia järjestelmällisesti. Eduskunta valitsee ne ympäristönäkökohdat, joihin se haluaa vaikuttaa ja luo ohjelman, jolla ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet saavutetaan. Päämäärät määritellään koko eduskunnan tasolla, mutta niistä johdetut tarkat tavoitteet voivat olla esimerkiksi yksikkökohtaisia. Ympäristöohjelma sisältää ympäristötavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat vastuuhenkilöt, keinot ja aikataulut. Tavoitteiden saavuttamista seurataan eduskunnan luomilla mittareilla ja indikaattoreilla. Henkilökunta sitoutetaan ympäristöasioihin koulutuksen ja tiedotuksen avulla. Sekä omille työntekijöille että muille sidosryhmille tarjotaan avoimesti asianmukaista tietoa eduskunnan ympäristöasioista.

Selvityksen tuloksena syntyi konkreettisia ehdotuksia lähiajan toimenpiteiksi. Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä keräsi tietoa perusparannuksista, joiden avulla energiaa voitaisiin säästää lämmityksen, ilmanvaihdon ja ikkunoiden osalta. Lisää energiansäästökohteita löydettäisiin tehokkaasti energiakatselmuksen avulla. Sähköä kuluttavien laitteiden määrää voisi vähentää siirtymällä esimerkiksi tulostinten yhteiskäyttöön. Jokainen voisi säästää sähköä tehostamalla toimintaansa eli sammuttamalla valot ja laitteet, kun niitä ei tarvita. Sammuttaminen onnistuisi tehokkaasti, kun sähkölaitteet yhdistettäisiin kytkimellä varustettuun sähköjohtoon, jolloin yhdestä katkaisijasta saisi kaikki sähkölaitteet yhdellä kertaa pois päältä

Eduskuntaan voisi kehittää ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavien hankintojen kriteerit. Energiankulutuksen voisi ottaa yhdeksi hankintakriteeriksi. Myös tiedot eri yksiköissä tehdyistä hankinnoista voisi kerätä yhteen keskitetysti. Paperia voitaisiin säästää ohjeistamalla tulostus ja kopiointi selkeästi ja kehittämällä lehtien jakelua. Jätehuoltoa voitaisiin kehittää organisoimalla jätteiden seuranta tehokkaammaksi, tehostamalla jätteiden lajittelua sekä käytöstä poistettujen materiaalien ja tavaroiden kierrätystä.

Tehokkaan ympäristökoulutuksen suunnittelemiseksi voitaisiin eduskunnassa toteuttaa henkilöstön koulutustarvekartoitus, jonka perusteella räätälöitäisiin ympäristökoulutus eri henkilöstöryhmille. Ympäristöasiat voitaisiin liittää myös henkilöstön perehdyttämismateriaaliin.

JOHDANTO

Eduskunnan kiinteistöissä kartoitettiin ympäristöasiat keväällä 2006. Eduskunnan ympäristökartoitusraportti on selvitys eduskunnan ympäristöasioiden nykytilasta. Se perustuu haastatteluihin sekä eduskunnan tuottamiin raportteihin ja selvityksiin. Ympäristökartoituksen perusteella voidaan eduskuntaan laatia ympäristöjärjestelmä. Ympäristöjärjestelmän avulla eduskunta voi seurata, hallita, parantaa ja raportoida toimintansa ympäristövaikutuksia järjestelmällisesti.

ISO 14001 -standardin ja Euroopan Unionin (EU) EMAS-asetuksen (Eco-Management and Audit Scheme) mukaisesti ympäristökartoitusraportti kattaa neljä avainaluetta: lakisääteiset ja muut vaatimukset; merkittävien ympäristönäkökohtien tunnistaminen, kaikkien olemassa olevien ympäristöasioiden hallinnan käytäntöjen ja menettelytapojen tarkastelu sekä mahdollisten sattuneiden vahinkojen arviointi. Keskeisimmät ympäristönäkökohdat eduskunnan kiinteistöissä liittyvät energian ja vedenkulutukseen, hankintoihin, materiaalien käyttöön, kuljetuksiin sekä jätehuoltoon.

Ympäristökartoitusraportti noudattaa ISO 14001 -standardia ja EMAS-asetusta. ISO 14001 on kansainvälinen ympäristöjärjestelmästandardi ja EMAS on osa EU:n ympäristöpolitiikkaa. Molemmat hyödyntävät laatujärjestelmästä tuttua laaduntekijän jatkuvaa ympyrää: suunnittele, tee, tarkista, korjaa. Tämä kestävän kehityksen toimintaprosessi on esitetty seuraavassa kuvassa.

Kestävän kehityksen toimintaprosessi

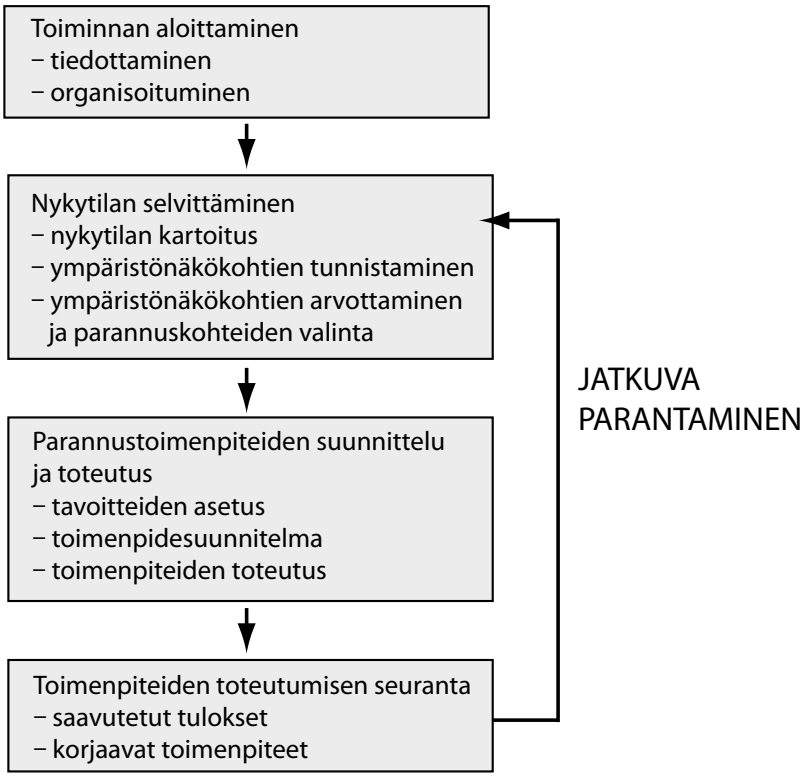

ORGANISAATION KUVAUS

Eduskunta, 200 kansan valitsemaa edustajaa, käyttää Suomessa ylintä poliittista valtaa. Eduskunta säätää lait, päättää valtion talousarviosta, käsittelee kansainväliset sopimukset sekä valvoo maan hallituksen toimia. Eduskunnan kolme keskeistä toimintoa ovat päätösvaltaa käyttävä täysistunto, asioita valmistelevat valiokunnat sekä poliittista linjaa vetävät eduskuntaryhmät. Kansanedustajia avustaa pääsihteerin johtama eduskunnan kanslia. Lisäksi kansanedustajilla on henkilökohtaisia avustajia. Eduskunnan toimielimet on esitetty seuraavassa:

Eduskunnan organisaatio

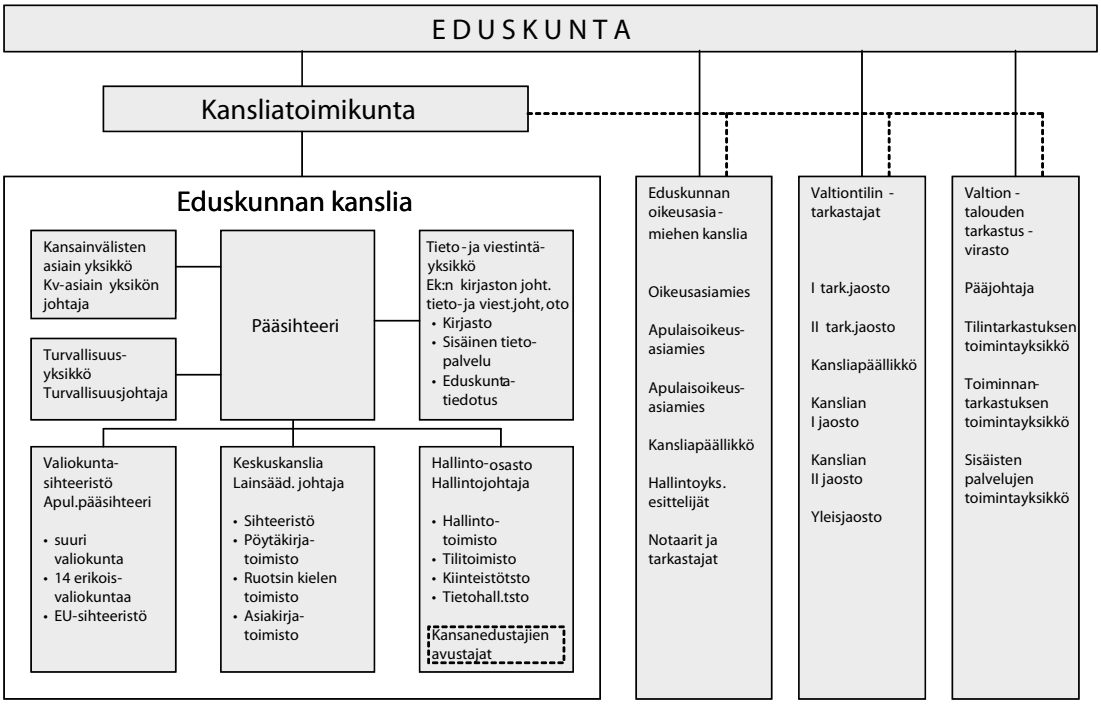

Eduskunnassa työskentelee noin 1 100 henkilöä, joista noin 1 000 tekee toimistotyötä. Heistä 350–400 henkilöä on töissä eduskunnan uudessa lisärakennuksessa eli Pikkuparlamentissa ja 550–600 vanhemmissa kiinteistöissä. Eduskunnassa työskentelee myös noin 50 tiedotusvälineiden edustajaa. Valtiontalouden tarkastusvirastossa työskentelee 145 henkilöä ja valtiontilintarkastajien kansliassa 14.

Annankadun vuokratiloissa sijaitseva Valtiontalouden tarkastusvirasto on eduskunnan yhteydessä toimiva riippumaton taloudenhoidon tarkastuksen asiantuntijaviranomainen. Viraston tehtävänä on tarkastaa valtion taloudenhoidon laillisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä talousarvion noudattamista. Annankadulla sijaitsee myös valtiontilintarkastajien kanslia. Ympäristökatselmus koskee eduskunnan A-, B-, C-, D-, E- ja F-rakennuksia, joten Annankadun kiinteistöä ei ole tässä raportissa tarkasteltu.

Keskuskanslia huolehtii eduskunnan täysistuntoihin liittyvistä valmistelu-, täytäntöönpano- ja palvelutehtävistä, pöytäkirjojen laatimisesta, valtiopäiväasiakirjojen ja rekisterien valmistamisesta ja julkaisemisesta, keskeisten valtiopäiväasiakirjojen kään-

tämisestä ruotsin kielelle sekä asiakirjojen jakelusta ja varastoinnista. Keskuskanslian alaisena toimivat pöytäkirjatoimisto, ruotsin kielen toimisto ja asiakirjatoimisto.

Tieto- ja viestintäyksikköön kuuluvat eduskunnan kirjasto, sisäinen tietopalvelu ja eduskuntatiedotus. Eduskunnan kirjasto on kaikille avoin julkinen kirjasto, jonka tehtävänä on palvella kansanedustajia, avustajia, virkamiehiä, opiskelijoita, tutkijoita sekä kansalaisia. Kirjasto välittää tietoa eduskunnan päätöksenteosta ja myös eduskunnan keskusarkisto toimii kirjaston kautta.

Turvallisuusyksikkö vastaa eduskunnan turvallisuusjärjestelmän toimivuudesta, pelastustoiminnasta ja väestönsuojelusta kaikissa olosuhteissa.

Eduskunnan kiinteistöjen käytöstä, rakennuttamistehtävistä, hankinnoista, huolloista, korjauksista ja kunnossapidosta kalusteineen, koneineen ja laitteineen sekä uudisrakennusten rakennuttamisesta huolehtii hallinto-osaston alainen kiinteistötoimisto. Se vastaa myös lämpö-, vesi-, ilmastointi- ja sähkölaitteiden kunnossapidosta, huolloista ja korjauksista käyttökoulutuksineen sekä talonmiestehtävistä, ulkoalueista ja autotallin hoidosta. Kiinteistötoimistolle kuuluvat myös siivoustoimen ja saunaosaston sekä väestönsuojatilojen ja tekniikan hoito. Kiinteistönhoidollisten hankintojen lisäksi toimisto huolehtii äänitys- ja tulkkauslaitteista, kalusteiden varastoinnista ja siirroista sekä eduskunnassa järjestettävien kokousten ja konferenssien tila-, kalusto- ja teknisistä järjestelyistä hankintoineen. Hankintoihin sisältyvät myös radiot, televisiot, videot yms. Siivoustoimessa laitoshuoltajia on 53, joista 24 on osa-aikaisia. Muissa kiinteistönhoitotehtävissä työskentelee noin 19 henkilöä.

Hallinto-osaston alainen tietohallintotoimisto huolehtii eduskunnan työasemiin liittyvistä palveluista ja tarjoaa verkkopalveluja, käyttäjätukea, koulutusta ja kehittämisen tukea. Tietohallintotoimisto vastaa myös puhelinjärjestelmien tekniikasta, hankinnasta ja käyttötuesta. Hallintotoimiston alainen virastopalvelujaosto puolestaan hoitaa kansanedustajien, eduskunnan virastojen henkilökunnan ja yleisön palvelutehtävät, työhuonekerrosten virastopalvelut, kokoustilavaraukset ja -palvelut, lähettipalvelut sekä toimistokone- ja toimistotarvikehankinnat. Eduskunnassa toimii oma työterveysasema, jossa työskentelee kahdeksan henkilöä.

Tilitoimisto huolehtii eduskunnan sekä siihen kuuluvien virastojen ja laitosten tulo-ja menoarvioon, kirjanpitoon ja maksuliikenteeseen liittyvistä tehtävistä.

Eduskuntatalon aulassa sijaitsevassa, tilitoimiston alaisessa asiamiespostissa työskentelee eduskunnan palkkaama palvelusihteeri. Asiamiesposti välittää kirjeitä ja muita postilähetyksiä. Lisäksi asiamiespostissa on myynnissä eduskunnan lahjatavaroita, adresseja ja eduskuntaan liittyvää kirjallisuutta. Asiamiespostin yhteydessä toimii myös Editan kirjanmyyntipiste.

Pikkuparlamentissa toimii Eurooppa-tiedotuksen Uudenmaan aluepalvelupiste. Eurooppa-tiedotus on osa valtionhallinnon EU-tiedotustoimintaa. Se on ulkoasiainministeriön viestintä- ja kulttuuriosaston alainen itsenäinen yksikkö, jolla on 20 aluepalvelua maakunnissa. Aluepalvelut ovat avoin jakelukanava kaikille Euroopan yhdentymisestä ja EU:sta tiedottaville tahoille.

Eduskunnan kiinteistössä on kaksi ravintolaa, joista toista hoitaa Fazer Amica ja toista Sodexho. Eduskunnan kiinteistössä on tarjolla matkatoimisto Kaleva Travelin palvelut. Kaleva Travel on valittu hoitamaan eduskunnan matkustuspalveluja kilpailutuksen perusteella. Lisäksi eduskunnan kiinteistössä on 9 asuntoa, joista 8 on käytössä. Asunnoissa asuu eduskunnan henkilöstä, noin 15 henkeä.

Eduskuntatalo rakennettiin vuosina 1926–1931 ja se edustaa 1920-luvun klassismia. Rakennus on suojeltu ja Museovirasto valvoo tiukasti siihen tehtäviä uudistuksia. D-rakennus valmistui vuonna 1952. Se on entinen Kaupunkiliiton kiinteistö, joka siirtyi eduskunnalle 1980-luvulla. A-, B- ja C-rakennukset valmistuivat vuonna 1978. Pikkuparlamentti (F-rakennus) valmistui vuonna 2004. Eduskunnan autotallit sijaitsevat C- ja F-rakennuksissa. Autopaikkoja niissä on 190 ja 170. Eduskuntakiinteistöjen kokonaispinta-ala on noin 73 000 m² ja kokonaistilavuus 289 500 m³. Eduskunnalla on nurmialueita noin 1 000 m² ja sisäpihoilla istutusalueita noin 1 000 m².

YMPÄRISTÖASIOIDEN HUOMIOIMINEN EUROOPAN MUISSA PARLAMENTEISSA

Eduskunnan tietopalvelu teki kesällä 2006 kyselyn ympäristöasioiden hoidosta Ison-Britannian, Italian, Pohjoismaiden, Ranskan ja Saksan parlamenteille. Kyselyyn vastasivat Iso-Britannia, Norja, Ranska, Ruotsi, Saksa ja Tanska, joilla ei ole ISO 14001 -standardin tai EMAS-asetuksen mukaisia ympäristöjärjestelmiä. Jotkut parlamentit pyrkivät kuitenkin ottamaan ympäristöasiat huomioon toiminnassaan.

Isossa-Britanniassa parlamentti harkitsee ympäristöjärjestelmän käyttöönottoa. Tällä hetkellä Ison-Britannian parlamentissa seurataan energian ja veden kulutusta, jätehuoltoa ja kierrätystä.

Norjan parlamentti noudattaa virallista norjalaista ns. Vihreän valtion politiikkaa, jonka mukaan ympäristölliset toimenpiteet pitää ottaa mukaan jokaisen hallinnollisen osaston vuosittaiseen työjärjestykseen. Vihreän valtion politiikan keinot ympäristöasioiden hallintaan ovat paperinkulutuksen vähentäminen, jätteiden lajittelu, ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavat hankinnat, kierrätyksen tehostaminen ja energian säästö.

Ruotsin parlamentissa on tehty alustavia suunnitelmia ympäristöjärjestelmän käyttöönotosta. Saksan liittohallitus on ohjeistanut osavaltioita ottamaan EMAS- tai ISO-standardien mukaiset järjestelmät käyttöön suurimmissa kiinteistöissä ja organisaatioissa, ja vuonna 2004 Saksassa toteutettiin pilottiprojekti EMAS-järjestelmän käyttöönottamiseksi julkisissa kiinteistöissä. Tanskan parlamentissa kiinnitetään huomiota ympäristöasioihin, mutta ISO 14001- ja EMAS-tyyppisiä ympäristöjärjestelmiä pidetään hallinnollisesti liian raskaina parlamentin tarpeisiin.

ENERGIAN JA VEDEN KULUTUS

Energiantuotannosta aiheutuu merkittäviä päästöjä ilmaan. Päästöt heikentävät ilman laatua ja ovat haitallisia kasvillisuudelle. Energiantuotanto edistää ilmastomuutosta ja aiheuttaa hapanta laskeumaa. Lisäksi energiantuotannossa syntyy pienhiukkasia ja typen oksideja, jotka esimerkiksi ärsyttävät hengitysteitä.

Energiansäästötoimenpiteiden suunnittelu aloitetaan seuraamalla kulutusta. Ilman tarkkoja lukuja ja käsitystä energiaa eniten kuluttavista toiminnoista ei ole mahdollista asettaa toimivia tavoitteita energiankulutuksen vähentämiseksi. Hyvän energiankäytön periaatteet on hyvä ottaa huomioon myös rakennusten peruskorjausta suunniteltaessa, jotta mahdollisia epäkohtia voitaisiin parantaa. Energiansäästöstä kertyy myös kustannussäästöjä.

Eduskunnassa ei ole suoritettu varsinaista energiakatselmusta. Energiakatselmus on asiantuntijan suorittama tuotantolaitoksen tai kiinteistön energiansäästöselvitys. Katselmuksessa asiantuntija selvittää energiankäyttötietojen ja rakennuksen perusteellisen tutkimisen pohjalta kohteen energian ja veden käytön nykytilannetta ja LVIS-järjestelmien toimintaa sekä antaa toimenpidesuositukset säästöjen toteuttamiseksi. Katselmusraportissa kuvataan myös säästötoimenpiteiden vaikutuksia ja takaisinmaksuaikoja. Katselmuksen suorittamiseen voidaan myöntää tukea enintään 40 % asiantuntijakustannuksista. Tukea voi hakea kohteen toiminta-alueen TE-keskuksesta.

Eduskunnan kiinteistöt muodostuvat erilaisista osista, joten energiankäytön suunnittelu on haasteellista. Eduskunnan kiinteistöjen lämmön, sähkön ja veden kulutus ja kustannukset vuonna 2005 on esitetty seuraavissa taulukoissa.

Eduskunnan kiinteistöjen lämmön, sähkön ja veden kulutus vuonna 2005

	Kokonaiskulutus		Suhteellinen kulutus	
Lämpö	12 800 000	kWh	43	kWh/m^3
Sähkö	7 700 000	kWh	26	kWh/m^3
Vesi	21 700	m^3	73	l/m^3

Eduskunnan sähkön, lämmön ja veden kustannukset vuonna 2005

Lämpö	320 500 €
Sähkö	344 400 €
Vesi	48 400 €

Veden säästäminen kannattaa, sillä esimerkiksi veden lämmittämiseen kuluu runsaasti energiaa. Lisäksi jätevesien puhdistamiseen tarvitaan paljon kemikaaleja. Vettä säästämällä vähennetään kemikaalien määrää sekä lämmittämiseen ja pumppaamiseen kuluvaa energiaa.

Energian kulutus

Ilmastointi ja lämmitys

Kylmän ilmaston takia Suomessa kuluu kiinteistöjen lämmitykseen paljon energiaa. Eduskunnan kiinteistöt lämmitetään kaukolämmöllä, ja toimistojen lämpötila on säädetty 21 asteeseen. Alempi lämpötila ei ole toimiva ratkaisu, koska kiinteistön rakenteen vuoksi se aiheuttaa vetoisuutta. Lämmityksestä laskutetaan todellisen kulutuksen mukaan.

Energian kulutuksen seuranta-aikana, vuosina 1988–2004 lämmityksen vaatima kulutus on vaihdellut 10 000 MWh:n molemmin puolin pysyen pääasiallisesti hieman sen alapuolella, kuten seuraavalla sivulla olesta kuvasta voi nähdä. Kulutus on korjattu lämmitystarveluvulla, joka on 4098. Lämmitystarvelukua käytetään toteutuneiden lämmitysenergian kulutuslukujen korjaamiseen, jotta olisi mahdollista verrata saman rakennuksen eri aikajaksojen kulutuksia tai eri kunnissa olevien rakennusten ominaiskulutuksia. Lämmitystarveluvun laskemisessa käytetään hyväksi sitä, että rakennuksen energiankulutus on lähes verrannollinen sisä- ja ulkolämpötilojen erotukseen. Lämmitystarveluku saadaan summaamalla kunkin kuukauden jokaisen päivän sisä- ja ulkolämpötilojen erotus yhteen.

Lämmityksen vaatima energiankulutus eduskunnassa vuosina 1988–2005

(Pikkuparlamentin energiankulutus ei sisälly laskelmaan, ks. taulukko sivulla 15)

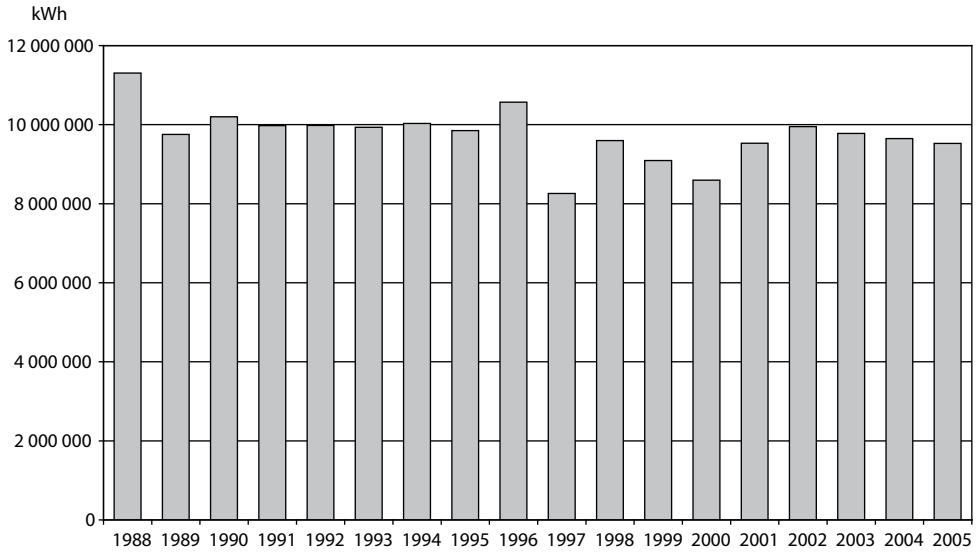

Eduskuntatalon energiatalouden parantaminen on haasteellista, koska rakennus on suojeltu ja Museovirasto valvoo tiukasti siihen tehtäviä uudistuksia. Pikkuparlamentin ilmastoinnissa on lämmön talteenottojärjestelmä, jolla lämmitetään sisään tuleva kylmä ilma ulosmenevän poistoilman avulla. Näin voidaan vähentää energiankulutusta.

Vanhoissa eduskunnan rakennuksissa ilmanvaihtoa varten on 55 tuloilmakonetta ja noin 200 poistoilmakonetta. Kylmän ilman kulkeutuminen poistokanavista takaisin hiljaisen virtauksen aikana jäähdytti aikaisemmin rakennuksia nopeasti. Ongelma ratkaistiin rakentamalla poistoihin sulkupellit. Kaikkien koneiden nopeuksia ei voinut säätää. Koneiden moottoreita uusittiin tarpeen mukaan, jotta nopeussäädöt saatiin mahdollisiksi.

Eduskuntatalossa ilmanvaihdon täysnopeutta ei kuitenkaan käytetä ulkoilman lämpötilan laskiessa –8 asteen alapuolelle. Tämä vähentää vetoa kovalla pakkasella. Toimenpide ei ole aiheuttanut ongelmia ilmanlaatuun, koska ilmanvaihto on mitoituksellisesti muuten riittävä.

Pikkuparlamentissa on sovellettu energiansäästön nykyaikaisempia tietoja ja taitoja. Rakennuksessa on kaukojäähdytys, jota käytetään julkisten tilojen ilman viilentämiseen. Vuonna 2005 kaukojäähdytys kulutti energiaa 828 MWh. Lisäksi Pikkuparlamentin toimistohuoneiden poistoilmaa hyödynnetään autohallien ja kellareiden ilmanvaihdossa. Lämmöneristykset, ikkunat sekä kiinteistöautomatiikka ovat huipputasoa. Kaikki koneet ja laitteet ovat mahdollisimman energiatehokkaita.

Sähkö

Sähkönkulutuksen alentaminen on osa yleistä ympäristötietoisuutta sekä EU:n ympäristöohjelmia ja ekologisia linjauksia. Näiden linjausten tavoitteina on vähentää EU:n riippuvuutta tuotetusta energiasta sekä vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, erityisesti hiilidioksidia, Kioton ilmastosopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Eduskuntakiinteistöjen sähkö ostetaan Tampereen sähkölaitokselta. Tampereen

sähkölaitoksen molemmilla voimalaitoksilla on kansainvälinen ISO 14001 -ympäristöjärjestelmäsertifikaatti ja sähkölaitoksen kaukolämpö- ja kaasutoiminnalla laadunhallintajärjestelmästandardin ISO 9001 mukainen sertifikaatti.

Tampereen sähkölaitoksen ominaispäästöt vuosina 2002–2004

Vuosi	Hiilidioksidi	Rikkidioksidi	Typen oksidit	Hiukkaset
	g/MJ	mg/MJ	mg/MJ	mg/MJ
2002	63,1	29,9	52,3	2,2
2003	62,6	32,9	56,4	1,7
2004	62,2	25,3	52,5	1,2

Tampereen sähkölaitoksen ominaispäästöjen perusteella laskettu eduskunnan sähkönkäytön aiheuttama kuormitus ympäristölle vuonna 2004 oli seuraavan taulukon mukainen.

Eduskunnan sähkönkäytön aiheuttama kuormitus ympäristölle vuonna 2004

Hiilidioksidi	Rikkidioksidi	Typen oksidit	Hiukkaset
tonnia	kg	kg	kg
1 791	729	1 512	35

Eduskunnan vuoden 2004 sähkön ja lämmönkulutuksen aiheuttamat hiilidioksidipäästöt laskettiin ilmastolaskurilla (http://www.ilmastolaskuri.fi). Vuoden 2004 eduskunnan sähkön- ja lämmönkulutuslukujen mukaan eduskunnan hiilidioksidipäästöt olivat noin 4 704 tonnia. Tämä määrä vastaa 2 001 702 bensiinilitran tai 1 176 omakotitalon keskimääräisiä päästöjä. Näiden hiilidioksidipäästöjen sitomiseksi pitäisi istuttaa 15 223 puuta.

Pikkuparlamentin energian ja veden kulutus vuosina 2004 ja 2005 on esitetty seuraavassa taulukossa.

Pikkuparlamentin energian ja veden kulutus vuosina 2004–2005

	Lämpö	Sähkö	Vesi
Vuosi	kWh	kWh	m^3
2004	2 903 000	1 575 588	1 984
2005	3 279 000	2 691 236	3 103

Sähkön osto on eduskunnassa kilpailutettu vuodesta 1994 alkaen. Sopimus kilpailutetaan noin kahden vuoden välein. Tampereen sähkölaitos on tehnyt edullisimman tarjouksen kolmessa viimeisimmässä kilpailutuksessa. Nykyinen sähkösopimus on voimassa vuoden 2007 loppuun.

Kaikista eduskunnassa käytössä olevista sähköä kuluttavista koneista ja laitteista, niiden määristä ja tehoista ei toistaiseksi ole tarkkaa listausta. Vuosina 1990–2001 täydellisiä PC-varusteita on tullut lisää noin 1 000 kpl. Faksien ja kopiokoneiden määrä on puolestaan kasvanut noin 100 kpl vuosi-

na 1994–2001. A-, B-, C-, D- ja E-kiinteistöissä on yhteensä 15 000 valaisinta.

Eduskunnassa on noin 1 000 työasemaa ja 550 kannettavaa tietokonetta. Lähes kaikilla työntekijöillä on henkilökohtaiset tulostimet. Noin 40 palvelimessa ja levyjärjestelmässä on virta koko ajan päällä. Eduskunnan ympäristöpäivänä käyttäjiä on ohjeistettu sammuttamaan työasemansa yöksi. Käytännössä useimmat sammuttanevat ainoastaan näytön.

Eduskunnan monistamo on pieni kirjapaino, jossa on kaksi Xeroxin toimittamaa digitaalista painokonetta ja yksi vanhempi offsetpainokone. Eduskuntaan muualle sijoitetut värikopiokoneet eivät kuulu monistamon vastuualueeseen vaan niistä vastaa hallintotoimisto. Monistamon molemmissa digitaalisissa painokoneissa on virransäästötilat, jotka aktivoituvat, kun konetta ei vähään aikaan käytetä. Monistamon lisäksi muualla eduskunnassa on 68 monitoimilaitetta. Monitoimilaitteet ovat laitteita, joihin on yhdistetty kopiokoneen lisäksi esimerkiksi kuvanluku- ja tulostintoimintoja. Koska monitoimilaite korvaa useamman erillisen laitteen, kuluttaa se vain noin puolet näiden erillisten koneiden vaatimasta energiasta. Monitoimilaitteissa on virransäästötila ja ne on ohjelmoitu sammumaan yön ajaksi.

Eduskuntatalossa on kaksi saunaa, jotka pidetään lämpiminä arkipäivät ja sammutetaan öiksi. Talon asukkaat saunovat lauantaisin. Saunan yhteydessä on uima-allas (5,8 m x 18,2 m).

A-, B-, C-, D- ja E-rakennuksien työhuoneista sammutetaan valot, kun niissä ei työskennellä. Sama koskee käytävien valaistusta. Pikkuparlamentin käytävien valoissa on liiketunnistimet eli ne syttyvät, kun ensimmäinen henkilö tulee aamulla töihin. Osassa työhuoneita palaa valo usein koko vuorokauden. Pikkuparlamentin kahvinkeittimissä on yleensä virta päällä koko päivän, ja vahtimestarit sammuttavat niitä iltaisin.

Eduskunnan ympäristöpäivillä on esitetty suositus valojen sammuttamisesta, jos työhuoneesta poistutaan vähintään kymmeneksi minuutiksi.

Yksi tuloksellisimmista energiansäästötoimenpiteistä eduskunnassa on ollut päärakennuksen hehkulamppuvalaisimien vaihtaminen pienloistelamppuihin vuosina 1992–1996. Kun 6 500 hehkulamppua korvattiin pistokantaloistelampuilla, sähkönkulutus pieneni yli kaksi miljoonaa kilowattituntia ja rahallista säästöä saatiin 150 000 euroa vuodessa. Myös lamppujen hankintakustannuksista ja lamppujen vaihtoon kuluvasta työajasta tulee vuosittain säästöä 100 000 euroa.

Vuonna 1995 edsukunta sai kunniakirjan valtion energiansäästökilpailusta.

Valaisimien muutostöillä on vähennetty energiankulutusta, mutta muu sähkönkulutus on samanaikaisesti lisääntynyt. Vuonna 1997 sähkönkulutus oli kuitenkin laskenut 651 000 kWh vuoteen 1991 verrattuna. Sähkönkulutusta olisi lampunvaihtotoimenpiteillä ollut mahdollista vähentää arviointilaskelmien mukaan yli 2 milj. kWh. Kulutusta lienee lisännyt mm. tietokoneiden ja muiden toimistolaitteiden määrän kasvu. Vuonna 1997 eduskunnan henkilöstömäärä nousi 700 hengestä 1 050 henkeen. Lisäyksessä on huomioitu kansanedustajien avustajat ja muu henkilöstölisäys. Vuodesta 2002 lähtien sähkönkulutus näyttäisi kääntyneen jälleen nousuun.

Eduskunnassa on suoritettu seuraavat energiansäästötoimenpiteet:

- Hehkulamppuvalaisimet on muutettu pienloistelampuille sopiviksi.
- Lämmönvaihtimet on uusittu.
- Ilmanvaihtokoneita on uusittu 2-nopeuksisiksi.
- Kiinteistöautomaatiota on nykyaikaistettu ja laajennettu.
- Vakioilmastointikoneet on muutettu vapaajäähdytteisiksi.
- Vesijäähdytteiset kylmälaitteet on vaihdettu ilmalauhdutteisiksi.
- Vesikalusteisiin on asennettu säästösuuttimet.
- Eduskunnan työntekijöille on tarjottu koulutusta energian säästämisestä Eduskunnan ympäristöpäivillä vuonna 2005.

Sähkönkulutus eduskunnassa vuosina 1988–2005

(Pikkuparlamentin kulutus ei sisälly laskelmaan, ks. taulukko sivulla 15)

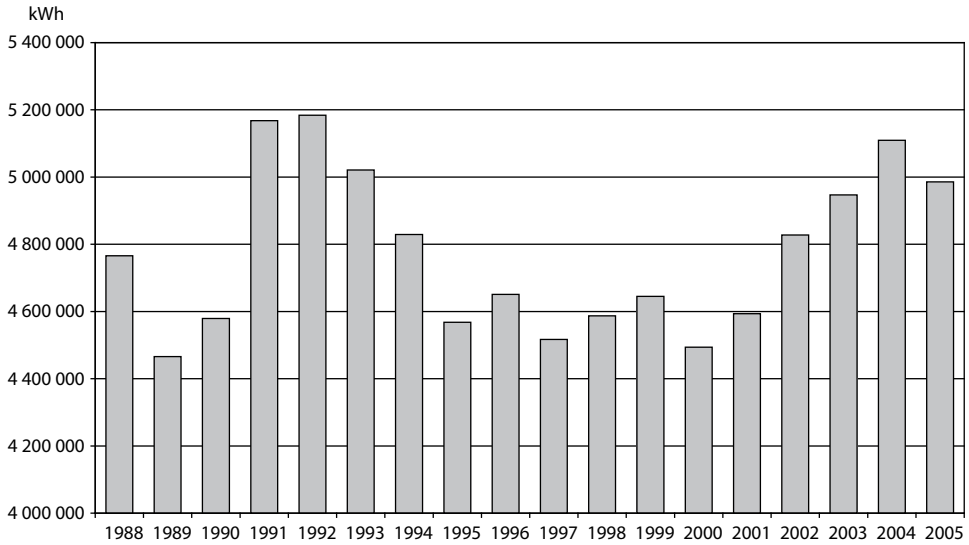

Työasemaympäristön sähkönsäästömahdollisuuksia

MOTIVA laati vuonna 2006 selvityksen julkishallinnon työasemaympäristön sähkönsäästömahdollisuuksista. Julkishallinnolle on tyypillistä, ettei työasemien ja oheislaitteiden sähkönsäästöä hallita systemaattisesti eikä monia sähkönsäästökeinoja hyödynnetä lainkaan. Tutkimuksessa ryhmiteltiin sähkönsäästökeinot ennakoiviin ja käytönaikaisiin keinoihin. Löydetyt sähkönsäästökeinot olivat: hanki energiatehokkaita laitteita; käytä virransäästöasetuksia tehokkaasti; sammuta laitteet, kun et käytä niitä. Sähkönsäästökeinojen täysipainoinen toteutus edellyttää sekä tietokoneiden käyttäjien että organisaatioiden IT-ammattilaisten aktiivisuutta.

MOTIVA laati esimerkkilaskelman sähkönsäästöpotentiaalista 1 000 työaseman organisaatiossa, jossa työasemia ei lähtötilanteessa sammuteta. Käyttämällä kaikkia sähkönsäästökeinoja tällainen virasto voi säästää yli 34 000 euroa vuodessa. Säästyneellä sähköllä voitaisiin lämmittää 22 suomalaista sähkölämmitteistä omakotitaloa.

Laskelmissa arvioitiin sähkönsäästön ennakoivien keinojen vaikutukset seuraaviksi:

- Lasertulostinten määrä putoaa 20 % yhteiskäyttöisten laitteiden yleistyessä.
- Yksittäisen lasertulostimen käyttöaste nousee samalla 20 %.
- Kaikki näytöt uusitaan LCD-näytöiksi, kuvaputkinäytöistä luovutaan.
- Liikkuville käyttäjille hankitaan entistä enemmän kannettavia tietokoneita pöytäkoneiden sijaan. Pöytäkoneiden määrä vähenee lähtötilanteeseen verrattuna 10 %.
- Kaikissa työasemissa ja näytöissä on ohjeen mukainen, yhtenäinen virransäästö käytössä.
- Kaikkien tulostimien tehon hallinta on optimoitu.
- Sähkönkulutus on otettu yhdeksi hankintojen ja kilpailutusten valintakriteeriksi:
    - Työasemien, kannettavien ja näyttöjen eri tilojen sähkönkulutus putoaa 10 % lähtötilanteeseen verrattuna.
    - Koska tulostimien sähkönkulutus vaihtelee paljon, oletuksena

on, että tulostimien sähkönkulutusta saadaan hyvien hankintojen avulla vähennettyä 25 %.
- Kaikki laitteet täyttävät Energy Star -ohjearvot.

Sähkönsäästön ennakoivien toimenpiteiden ei oleteta vaikuttavan työasemien, näyttöjen tai tulostimien käytönaikaiseen sammuttamiseen. Sähkönsäästön käytönaikaisten keinojen vaikutukset on arvioitu laskelmissa seuraaviksi:

- Kaikki näytöt sammutetaan työpäivän jälkeen.
- Kaikki työasemat sammutetaan työpäivän jälkeen.
- Kaikki tulostimet sammutetaan työpäivän jälkeen.

Sähkönsäästön käytönaikaisten toimenpiteiden ei oleteta vaikuttavan työasemien, näyttöjen tai tulostimien sähkönkulutusominaisuuksiin tai asetuksiin.

Greenpeacen energia-asiantuntijat selvittivät eduskunnan sähkölaitteiden piilokulutusta toukokuussa 2006. Toimistolaitteet olivat sammutettuina mutta valmiustilassa, jolloin ne kuluttavat sähköä. Greenpeace arvioi mittauksiensa perusteella, että eduskunta säästäisi vuosittain 250 000 kWh energiaa, jos kansanedustajien ja eduskunnan työntekijöiden sähkölaitteet liitettäisiin kytkimellä varustettuun sähköjohtoon, jolloin kytkimellä saataisiin virta kokonaan katkaistua. Greenpeacen mukaan eduskunnan sähkölaitteiden iltaisin ja öisin haaskaama sähkö vastaa 200 kerrostalokaksion vuosittaista sähkönkulutusta ja maksaa 22 000 euroa vuodessa.

Veden kulutus

Eduskunnassa käytetty vesi laskutetaan todellisen kulutuksen mukaan. 2000-luvulla veden kulutus on pysynyt noin vuoden 1991 tasolla, vaikka eduskunnassa työskentelevä henkilöstömäärä on siitä yli kaksinkertaistunut. Veden kulutusta on rajoitettu asentamalla vesihanoihin virtausta vähentävät ja ilmaa sekoittavat suuttimet. Myös lauhdutuslaitteistoja on uusittu siten, että ne käyttävät veden sijasta ilmaa tai muita lauhdutusmenetelmiä.

WC-säiliöissä ei ole säästöhuuhtelupainikkeita. Kiinteistöjen viemäriverkko ei todennäköisesti kestä enempää veden kulutuksen vähentymistä. Putket voivat tukkeutua, jos niissä kulkee liian vähän vettä. Vesikalusteiden tilaa seurataan, ja käyttäjä ilmoittaa välittömästi mahdollisista vuodoista.

Laitoshuoltajat täyttävät päivittäin kymmeniä termoskannuja kylmällä vedellä ja vievät niitä useisiin työhuoneisiin ja kokoustiloihin. Jotta vesi olisi mahdollisimman kylmää, sitä täytyy juoksuttaa runsaasti. Toimintaan kuluvasta ajasta ja täytettävien vesikannujen määristä on tehty tarkempi selvitys, joka on raportin liitteenä. Lisätyötä aiheuttaa myös vesikannujen ja juomalasien puhdistus.

Veden kulutus eduskunnassa vuosina 1988–2005

(Pikkuparlamentin veden kulutus ei sisälly laskelmiin, ks. taulukko sivulla 15)

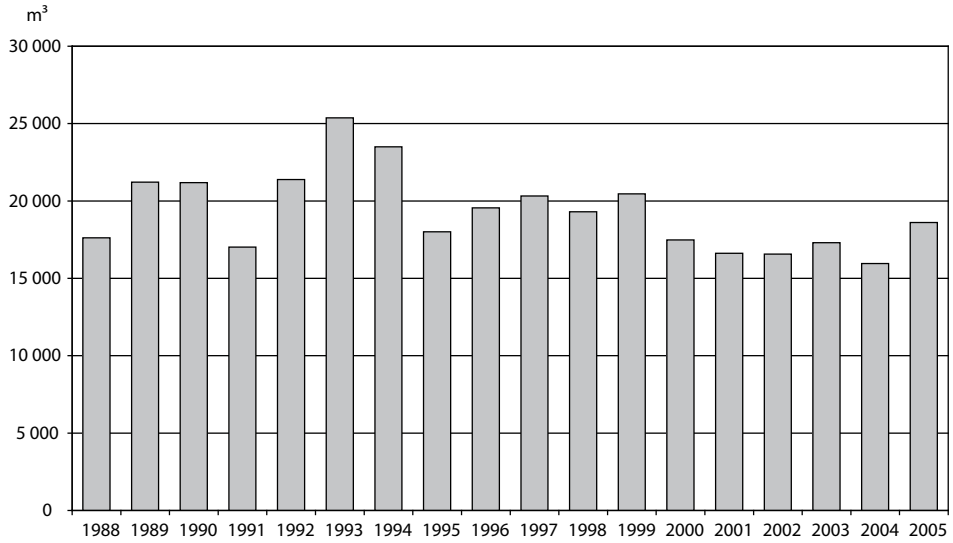

MATKUSTUS JA KULJETUKSET

Tieliikenteellä on huomattavia negatiivisia ympäristövaikutuksia. Liikenne edistää ilmastonmuutosta, aiheuttaa hapanta laskeumaa, rehevöittää ja edistää otsonin ja saastesumun muodostumista. Lisäksi liikenteellä on suoria terveysvaikutuksia. Fossiilisten polttoaineiden palaessa muodostuu pienhiukkasia ja typen oksideja, jotka ärsyttävät hengitysteitä. Liikenteen aiheuttama melu häiritsee etenkin öisin. Liikenteen kasvu lisää onnettomuuksien vaaraa. Lisäksi tiet pirstovat maisemakuvaa ja eläinten elinympäristöjä.

Kansanedustajat saavat ilmaiset taksi-, bussi- ja junakortit julkisiin liikennevälineisiin. Pääkaupunkiseudun bussikortteja on käytössä tällä hetkellä kymmenillä kansanedustajilla Junaa säännöllisesti lähiliikenteessä käyttää 5–6 edustajaa. Taksilla kuljetaan paljon. Kaikilla kansanedustajilla on käytössään Matkahuollon bussikortti. Kaukojunalippu on kaikilla kansanedustajilla, ja säännöllisesti junaa käyttää 40–50 edustajaa. Ilmaiset matkaliput on tarkoitettu yksinomaan edustajien työtehtävien hoidossa vaadittaviin matkoihin. Kansanedustajat voivat matkustaa junalla ilmaiseksi, ja pitkillä junamatkoilla heillä on mahdollisuus omaan makuuvaunuhyttiin. Oman auton käytöstä edustajilla on oikeus laskuttaa kodin ja lähimmän julkisen liikennepaikan (lentoasema, rautatieasema) välillä, kun julkista liikennettä ei ole tai vuoroväli on harva. Syksystä 2004 lähtien kansanedustajat ovat voineet tulla tiistaiaamuisin lentoasemalta kimppakyydillä eduskuntaan ja perjantai-iltapäivisin eduskunnasta lentoasemalle. Kimppakyytiä säännöllisesti käyttäviä edustajia on noin 30. Kansanedustajien matkat järjestää matkatoimisto Kaleva Travel, joka on valittu kilpailutuksen perusteella. Eduskunnan muu henkilöstö matkustaa vähän ja virkamatkat hoidetaan tällöin tilanteeseen parhaiten soveltuvalla tavalla. Eduskuntatalon keskeinen sijainti mahdollistaa julkisen liikenteen käytön.

Eduskunnassa on ilmaisia autopaikkoja henkilökunnalle. Päivittäin 180–210 henki-

löä tulee töihin omalla autolla. Suurin osa henkilökunnasta tulee töihin julkisilla liikennevälineillä, polkupyörällä ja kävellen. Pisimmät päivittäiset työmatkat julkisilla liikennevälineillä tehdään Lohjalta, Porvoosta, Hyvinkäältä, Forssasta, Karkkilasta, Lahdesta, Hämeenlinnasta ja Iitistä.

Eduskunnassa on käytössä kolme puhemiehen autoa ja lähettikeskuksella kaksi autoa. Lisäksi eduskunnassa on pakettiauto ja tila-auto. Tila-auto ja yksi muista autoista on dieselkäyttöinen. Muut autot ovat bensiinikäyttöisiä. Puhemiehen ja lähettikeskuksen autoilla sekä pakettiautolla on vuoden 2006 ensimmäisen viiden kuukauden aikana ajettu yhteensä noin 70 000 km.

Posti- ja tavarakuljetusten määristä ei pidetä eduskunnassa kirjaa. Niiden määrät vaihtelevat päivittäin hyvinkin paljon, joten arviointi on hankalaa.

Vuoden 2005 ulkomaanmatkojen kulut olivat yhteensä 2,7 miljoonaa euroa. Valiokunnat tekivät tutustumismatkoja ulkomaille vuoden 2005 valtiopäivien aikana 44 kertaa. Näistä Eurooppaan suuntautuneita matkoja oli 33 ja kaukomatkoja 11. Euroopassa matkusti yhteensä 274 kansanedustajaa ja virkamiestä. Kaukomatkoihin osallistui yhteensä 99 kansanedustajaa ja virkamiestä. Yhden matkan aikana voidaan vierailla useissa maissa.

SIIVOUS JA JÄTEHUOLTO

Siivous

Siivouksen ympäristönäkökohdat liittyvät siivouksessa käytettäviin kemikaaleihin sekä veden ja sähkön kulutukseen. Lisäksi siivouksesta aiheutuu välillisiä ympäristövaikutuksia pesula- tai muiden kuljetusten vuoksi. Siivouksella voidaan vaikuttaa kiinteistöjen terveellisyyteen, erityisesti sisäilmaan, viihtyvyyteen sekä pintojen ja rakenteiden kestävyyteen.

Siivouskemikaalien ympäristövaikutuksia tarkasteltaessa on huomioitava aineiden koostumus eli se, sisältävätkö ne luonnossa hajoamattomia tai luonnolle myrkyllisiä ainesosia. Siivouskemikaalit saattavat aiheuttaa vesistöjen rehevöitymistä, ja ne voivat olla hitaasti luonnossa hajoavia. Ympäristölle ja terveydelle vaaralliset siivouksessa käytettävät aineet, esim. osa vahoista, ovat jätteeksi päätyessään ongelmajätettä. Kemikaaleja tulisi käyttää mahdollisimman vähän, sillä ympäristö kemikalisoituu yhä enemmän. Ihmisen päivittäisessä käytössä olevista kemikaaleista ja niiden vaikutuksista ei tiedetä tarpeeksi. Etenkin tieto uusien aineiden pitkäaikaisvaikutuksista ja eri aineiden yhteisvaikutuksista on puutteellista.

Eduskunnassa siivouksen hoitavat eduskunnan palkkaamat 53 laitoshuoltajaa. Siivottavaa pinta-alaa on 50 000 m^2. Siivouksessa käytetään mikrokuitutuotteita, joita ovat pöly- ja lattiapyyhkeet sekä mopit. Niitä käytettäessä puhdistusaineita tarvitaan hyvin vähän. Manuaalisten työvälineiden lisäksi käytetään myös päältäajettavaa yhdistelmäkonetta, pölynimureita, mattoimureita, lattianhoitokoneita, painehuuhtelulaitetta, vesi-imureita ja vaahtopuhdistuslaitetta.

Maahantuojan toimittamasta käyttöturvallisuustiedotteesta selviävät siivouskemikaalien haitalliset ainesosat ja niiden ominaisuudet, ensiapuohjeet sekä aineen käsittelyssä käytettävät suojaimet. Siivouksessa käytettävien puhdistusaineiden käyttöturvallisuustiedotteet ovat henkilöstön saatavilla ja sijaitsevat puhdistusainevarastossa säilytettävässä kansiossa. Pikkuparlamentissa on omat käyttöturvallisuustiedotekansionsa. Ennen puhdistusaineen käyttöönottoa jokaisen käyttäjän velvollisuus on tutustua käyttöturvallisuustiedotteeseen.

Eduskunnassa pestään joka päivä noin kymmenen koneellista siivouspyyhkeitä. Eduskunnassa on neljä pyykinpesukonetta ja kaksi kuivausrumpua. Yksi pesukoneista on hankittu vuonna 2003 ja yksi 2005. Niissä on alhaiset veden - ja energiankulutusarvot. Vuonna 2005 hankitussa koneessa sähkön-

ja vedenkäyttö sopeutuu automaattisesti pyykin määrään ja laatuun. Suurin pyykinpesukone eduskunnassa on hankittu vuonna 1991, eikä siinä ole energian- ja vedenkulutusta vähentäviä toimintoja.

Henkilökunnalla on mahdollisuus käyttää pesulapalvelua työvaatteiden pesuun, mutta käytännössä useimmat pesevät työvaatepyykin kotonaan. Eduskunnassa käytetään tekstiilien ja työvaatteiden pesetykseen Sata-Hämeen pesulaa, joka on valittu kilpailutuksen perusteella. Alkuvuonna 2005 (tammi–heinäkuu) erilaisia tekstiilejä toimitettiin pesulaan 2 537 kg ja 8 496 kpl. Suurin osa pesetetyistä tekstiileistä oli saunatekstiilejä. Lisäksi pesetettiin työvaatteita ja verhoja.

Autotallin lattioiden pesua varten on kaksi päältäajettavaa sähkökäyttöistä pesuria, joissa käytetään vesiliukoista ja luonnossa hajoavaa pesuainetta.

Siivouskemikaaleja varastossa

Jätehuolto

Jätehuolto käsittää jätteiden lajittelun niiden syntypaikalla sekä niiden käsittelyyn toimittamisen. Jätelain tavoitteena on, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän ja ettei jätteestä aiheudu merkityksellistä haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle eikä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Ensisijaisesti on pyrittävä hyödyntämään jätteen sisältämä aine ja toissijaisesti sen sisältämä energia. Ongelmajätteet on aina eroteltava muusta jätteestä, sillä ne sisältävät aineita, jotka ovat erityisen haitallisia luonnolle ja ihmisille jo pieninä pitoisuuksina. Jätelain mukainen tavoite jätteiden synnyn vähentämisestä onnistuu helpoiten seuraamalla ja pitämällä kirjaa jätteiden määristä. Näin voidaan asettaa tavoitteita ja seurata niiden toteutumista.

Jätteillä on suoria ja välillisiä vaikutuksia ympäristöön. Suorilla vaikutuksilla tarkoitetaan jätteiden mahdollista haitallisuutta ihmisten terveydelle ja luonnolle. Jätteet saastuttavat maaperää ja vesistöä. Jätteiden mukana kaatopaikoille joutuu hukkaan raaka-aineita, käyttökelpoista tavaraa ja energiana hyödynnettävissä olevaa ainesta. Kaatopaikkojen merkittävimmät ympäristöhaitat ovat jätteiden pinnalta ja lävitse valuvat suotovedet sekä biojätteen hajoamisessa muodostuva metaani, joka edistää ilmastonmuutosilmiötä. Metaania syntyy bakteerien hajottaessa orgaanista ainetta hapettomissa olosuhteissa eli biojätteen päätyessä kaatopaikalle. Kaasua muodostuu 50–100 vuotta kaatopaikan sulkemisen jälkeen. Kaasu on haitallista kasveille, joten se haittaa maisemointi-istutuksia. Lisäksi jätteiden käsittely ja kuljetus kaatopaikalle aiheuttaa melua,

roskaantumista, hajuhaittoja ja pakokaasupäästöjä ilmaan.

Työmenetelmät ja -tavat vaikuttavat materiaalin kulutukseen ja jätteiden syntyyn. Luonnossa elämän jatkuminen perustuu aineiden kiertokulkuun, joten raaka-aineet tulisi palauttaa uudelleen kiertoon. Jätteiden huolellinen lajittelu helpottaa niiden uusiokäyttöä ja muuta käsittelyä.

Eduskunnassa lajitellaan seuraavat jätejakeet:

- valkoinen paperi
- kirjava paperi
- tietosuojapaperi
- pahvi
- biojäte
- ongelmajätteet (paristot, loisteputket, pistävä ja viiltävä jäte sekä lääkejäte erikseen)
- keräyskartonki
- elektroniikkajäte
- puujäte
- lasi
- metalli (osittain)
- sekajäte.

Varsinaista energiajätteen erilliskeräystä ei ole. Isokokoinen metallijäte, esimerkiksisi rakennus- ja huoltotöiden yhteydessä syntynyt metalliromu kerätään eduskunnan väestönsuojatiloissa olevaan siirtolavaan. Ravintoloiden metallijätettä varten keräys on liian kaukana ja lisäksi ravintoloiden metallitölkit mahdollisine ruoan tähteineen aiheuttaisivat hajuhaitan maanalaisiin tiloihin. Ympäristökartoituksen aikana lisättiin lasin keräyspisteet ravintoloiden läheisyyteen.

Vuonna 2005 jätettä syntyi yhteensä noin 224 260 kg. Biojätettä syntyi 56 000 kg, kierrätettävää jätettä 188 800 kg ja ongelmajätettä 260 kg. Kaatopaikalle päätyi sekajätettä 35 200 kg. Lisäksi väestönsuojatiloissa olevaan siirtolavaan kertyi metalli-, puu- ja muovijätettä yhteensä 6 000 kg. Remonttijätettä syntyi noin 20 000 kg. Sen vie pois Entisöinti Pulla Oy.

Vuonna 2005 jätehuollon kustannukset olivat noin 80 000 euroa. Luku sisältää jätehuoltoyritysten maksut, mutta mukana on myös joitain ulkoalueiden hoitoon ja tuholaistorjuntaan liittyviä laskuja.

Eduskunnan kiinteistöissä toimii jätehuoltoyrityksinä Lassila & Tikanoja, Rauhala Oy, SITA ja biojätteen osalta YTV-jätehuolto. Näistä Lassila & Tikanojalla ja YTV-jätehuollolla on ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöhallintajärjestelmä.

Keväällä 2006 Paperinkeräys Oy antoi uuden suosituksen toimistopaperin lajittelulle: valkoista ja kirjavaa paperia ei tarvitse enää lajitella erikseen, vaan ne voidaan kerätä samaan astiaan. Paperijakeiden lajittelu hoidetaan koneellisesti Paperinkeräys Oy:ssä.

Pikkuparlamentin toimistohuoneessa oleva jätteiden keräysastia

Eduskunnan kiinteistöissä sijaitsevat ulkopuoliset organisaatiot kuten eduskuntaryhmät, matkatoimisto, Eurooppa-tiedotus, tiedotusvälineet ja asiamiesposti lajittelevat jätteensä eduskunnan ohjeiden mukaisesti.

Lajiteltavan jätteen määrä eduskunnassa vuonna 2005

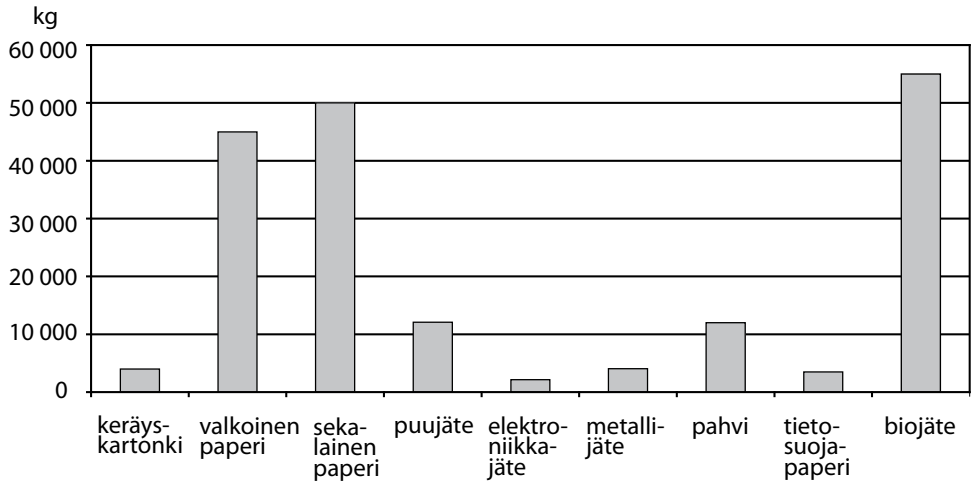

Kierrätys ja lajittelu

Jätteiden lajittelu- ja kierrätysmahdollisuudet vaihtelevat eduskunnan eri kiinteistöissä. Osa muovista menee sekajätteiden joukkoon. Eduskunnan suurin yksittäinen jätejae on paperi. Sen lajittelu työhuoneissa ei aina onnistu, joten laitoshuoltajat joutuvat lajittelemaan paperijätteen uudelleen. Myös istuntosalissa, valiokuntahuoneissa ja kokoustiloissa syntyy pääasiassa paperijätettä, jonka lajittelussa on ongelmia. Paperinlajittelusta on päätetty jakaa toimistoihin uudet ohjeet.

Biojätteen lajittelu ei aina onnistu oikein. Lajittelun onnistumista on edistetty jakamalla kaikkiin työhuoneisiin uudet lajitteluohjeet. Lisäksi jätteiden lajittelemista pyritään edistämään positiivisella palautteella. Paperisia käsipyyhkeitä ei ole toistaiseksi laitettu biojätteen sekaan, vaan ne päätyvät sekajätteeksi.

A–E-rakennuksissa on muovimukeja keittiöiden ja saniteettitilojen mukitelineissä sekä kokoustiloissa irrallisina vesikannujen vieressä. Pikkuparlamentissa pahvisia ja muovisia kertakäyttömukeja säilytetään kaapeissa ja tämän käytännön on todettu vähentävän niiden kulutusta.

Tulostimien värikasetit kerätään keskitetysti rullakkoon, josta tavarantoimittaja vie ne pois. Samoin käytöstä poistetut siivouskoneet pyritään palauttamaan tuotteen toimittajalle.

Käytöstä poistetun tavaran, kuten huonekalujen, sisustusmateriaalien ja työvaatteiden varastointitilat ovat pinta-alaltaan yhteensä noin 2 000 m³. Varastoissa on paljon huonekaluja, esimerkiksi noin 100 1970-luvun vierastuolia ja noin 500 uutta työtuolia. E-talon ylimmässä kerroksessa on varastona kolme huonetta, joiden pinta-ala on yhteensä 100 m². Näissä huoneissa on pääasiassa verhoilukankaita ja mattorullia sekä vara- ja lisätuoleja. Verhoilukankaita ja mattorullia tarvitaan korjaus- ja uusimistöissä. F-talon kellarissa on noin 200 m²:n kalustevarasto ja noin 50 m²:n varastotila käyttämättömil-

le vara- ja täydennyskalusteille, joita säilytetään tulevaa käyttöä varten. Vanhoille valaisimille varastotilaa on yhteensä noin 50 m². Lisäksi väestönsuojatiloissa on varastona neljä erillistä tilaa, joiden pinta-ala on yhteensä noin 1 700 m². Käytöstä poistettua tavaraa joudutaan tilapäisesti varastoimaan käytäville, esimerkiksi rappujen alle, jossa ne muodostavat paloturvallisuusriskin.

Monistamon koneista, laitteista, värikaseteista ja papereista on Xeroxin sertifikaatit. Koneiden ja laitteiden käytetyt osat sekä käytetyt värikasetit toimitetaan paperivarastossa olevaan Xeroxin rullakkoon, jonka täytyttyä Xerox vie sen lajiteltavaksi ja toimittaa osista puretut aineet kierrätykseen.

Monistamossa kaikki jäteastiat ovat samanlaisia ja niiden sisällä on samanlainen musta jätesäkki. Henkilöstö tietää, mihin astiaan mikäkin jäte kuuluu, ja laitoshuoltajat valitsevat tyhjennyspaikan säkin sisällön mukaan. Käytäntö aiheuttaa toisinaan lajitteluvirheitä. Astioiden ja jätesäkkien tulisi olla selvästi erilaisia eri jätejakeille.

Pikkuparlamentin postihuoneeseen palautuu vanhoja lehtiä. Siellä oleva lajittelutila vaikuttaa pieneltä ja tilan uudelleen organisointiin voisi olla tarvetta. Joka kerroksessa on kopiohuone, jossa on yksi toimistopaperin keräysastia. Joskus yksi astia ei riitä, eli kopiohuoneisiin voisi sijoittaa kaksi toimistopaperin keräysastiaa. Perusteellisen huoneensiivouksen aikana keräysastioihin kertyy myös kirjoja.

Eduskuntatalon sisäpihalla sijaitsevat säiliöt kerättäville jätejakeille. Biojäte aiheuttaa epämiellyttävää hajua ja voi houkutella paikalle tuholaisia. Keittiön, kahvilan sekä ravintolan ilmanvaihdon tulokoneiden ilmanottoaukko sijaitsee sisäpihalla biojätteen läheisyydessä, jolloin epämiellyttävää hajua kulkeutuu etenkin lämpimällä säällä sisäilmaan. Peruskorjauksen yhteydessä sisäpihan keräyspaikkaa on tarkoitus kunnostaa ja siistiä. Pikkuparlamentissa biojätteiden keräysastiat säilytetään viilennetyssä huoneessa.

Sisäpihan biojätteiden keräyssäiliöt, vasemmalla näkyy ilmanottoaukko

Biojätteiden viilennetty keräystila Pikkuparlamentissa

Huonekalujen kierrätys

Väestönsuojatiloissa olevissa varastoissa säilytettävät kalusteet voidaan jaotella pääosin seuraavasti: talon alkuperäiskalusteet, A-, B- ja C-rakennuksiin erikoispiirustusten mukaan 1970-luvulla tehdyt tummaksi petsatut kohtuukuntoiset tai osin huonokuntoiset toimistokalusteet, uudemmat toimistokalusteet, erilaiset tuolit, erikoiskalusteet sekä valaisimet ja muut sähkölaitteet.

Huonokuntoisempia käytöstä poistettuja huonekaluja on purettu, lajiteltu ja toimitettu Ekoparkiin. Kansanedustajien ja heidän avustajiensa käytöstä poistettuja tuoleja on toisinaan myyty henkilöstölle. Eduskunnan intranetissä on tuolloin julkaistu myyntiilmoitus. Myytävänä olleet tuolit on viety väestösuojan käytävälle, jossa niitä on voinut käydä katsomassa. Käytäntö on osoittautunut työlääksi, eikä saatu tulo ole kattanut järjestelyjen vaatimia työkustannuksia.

Eduskunnassa on kansliatoimikunnan päätöksellä säilytettäväksi määriteltyjä historiallisia huonekaluja, joita ei saa hävittää. Varastoituna on myös pieni määrä historiallisia säilytettäväksi luokiteltuja valaisimia. Pahoin rikkoutuneita historiallisia huonekaluja voidaan hävittää Museoviraston ja eduskunnan intendentin suostumuksella. Eduskuntatalon alkuperäiskalusteita on lahjoitettu museoille ja tätä käytäntöä voidaan tulevaisuudessa jatkaa.

Kalusteita voi poistaa eduskunnasta ainoastaan kansliatoimikunnan päätöksellä. Tällä hetkellä on voimassa päätös, joka kattanee ne varastossa olevat kalusteet, joista on tarkoitus lähiaikoina luopua. Poistotavasta päättää hallintojohtaja. Kalusteita poistettaessa on aina arvioitava, ovatko kyseiset kalusteet sen tyyppisiä tai siinä kunnossa, ettei niille löydy enää jatkokäyttöä eduskunnassa sekä täyttyvätkö luovutuksen muut ehdot.

Tulevan A-, B-, C- ja D-rakennuksen peruskorjauksen yhteydessä pyritään ratkaisemaan 1970-luvun kalusteiden jatkokäyttö. Peruskorjaukseen asti säilytetään kaikki hyvä- ja kohtuukuntoiset kalusteet, koska väliaikaisten vuokratilojen käyttöönotto voi aiheuttaa ylimääräisten kalusteiden tarvetta. Suurien hankintojen yhteydessä voidaan tapauskohtaisesti harkita yhteistyötä

uudet kalusteet toimittavan yrityksen kanssa. Kalusteiden luovutuksen tulee tapahtua anonyymisti, eikä erityisiä eduskunnalle suunniteltuja huonekaluja tulisi luovuttaa. Historiallisten kalusteiden osalta toimitaan aina yhteistyössä intendentin kanssa. Jos eduskunta päättää luopua 1970-luvun kalusteista, on varastotilan tarve peruskorjauksen jälkeen noin 1 000 m².

ATK-laitteiden ja puhelimien kierrätys

Kansanedustajien tietokoneet muodostavat turvallisuusongelman, ja siksi kansanedustajat voivat lähtiessään lunastaa käyttämänsä tietokoneen. Tietokoneista vastaa tietohallintotoimisto. Jos kansanedustaja ei halua lunastaa tietokonettaan, se menee puhdistettavaksi, sitten henkilökunnan käyttöön ja lopulta hävitettäväksi Kuusakoskelle.

Matkapuhelimet vaihdetaan säännöllisesti, mutta kansanedustaja voi lunastaa vanhan puhelimensa itselleen 50–100 euron hintaan. Lunastamattomat matkapuhelimet menevät muun henkilöstön käyttöön ja käyttökelvottomat puhelimet viedään hajotettaviksi Kuusakoskelle.

Ongelmajätteet

Eduskunnassa ei pidetä kirjaa ongelmajätteistä. Eduskunnassa syntyviä ongelmajätteitä ovat:

- paristot
- akut
- loisteputket
- ympäristölle ja terveydelle vaaralliset kemikaalit (puhdistusaineet, maalit ja liuottimet verstaalta, monistamon koneiden huoltoaineet) sekä niiden säilytysastiat
- työterveyshuollon jätteet (pistävä ja viiltävä jäte, lääkkeet).

Kerrosavustajat keräävät ongelmajätteistä paristot ja lamput. Siivouskoneiden akut palautetaan myyjälle. Monistamon koneiden huollossa käytettyjen kemikaalien ongelmajäteastiat säilytetään muiden kemikaalien kanssa samassa paikassa. Ne ovat erotettavissa ainoastaan kemikaaliastiaan kirjoitetusta ongelmajätetekstistä.

Offsetkoneen painotelojen ja kumikankaan puhdistukseen käytetään ATT 2000 -pesuainetta, joka sisältää pääasiassa isopropanolia ja hiilivetyä. Painolevyjen etsaukseen käytetään Elektrostatic-liuosta. Kumikankaan pesuun käytetään Super Rubber Washer -kemikaalia. Aineet kerätään talteen ja toimitetaan muiden ongelmajätteiden mukana hävitettäväksi. Nykyisin offsetkonetta käytetään vähän, joten jäteliuosta syntyy vain n. 10 litraa vuodessa.

Verstaassa säilytetään pieniä määriä maaleja, lakkoja, tinneriä, tärpättiä sekä maalinja töhryjenpoistoon tarkoitettuja aineita. Kuivuneet maalipurkit ja muut vanhentuneet kemikaalit viedään C-rakennuksen ongelmajätekeräysastiaan. Ongelmajätettä syntyy vuodessa noin 10 litraa eli melko vähän. Käytössä olevat maalipurkit ovat yleensä pieniä, noin 1–3 litran vetoisia. Lisäksi eduskunnassa toimivien korjaustöiden urakoitsijoiden toiminnassa syntyy jonkin verran esimerkiksi maalijätettä. Näitä ei seurata eduskunnan toimesta ja niiden poisvienti ja hävittäminen on urakoitsijoiden vastuulla.

Työterveyshuollon jätteissä on neuloja ja muita pistäviä esineitä. Ne pakataan työterveysasemalla Terusafe-jäteastioihin, jotka Lassila & Tikanoja noutaa sopimuksen mukaan hävitykseen. Pistävää jätettä syntyy noin 25–38 litraa vuodessa. Eduskunnan työterveysaseman laboratoriotoiminta on lisääntynyt, joten pistävän jätteen määrä kasvaa tulevaisuudessa.

Vanhentuneet tai muun syyn vuoksi hävitettävät lääkkeet toimitetaan Eliel-apteekkiin. Lääkejätettä ei synny kovinkaan paljon, koska työterveyshuollossa pidetään lääkkeitä lähinnä vain ensiapua varten.

Ongelmajätteiden määrä vuonna 2005

HANKINNAT

Hankinnoilla on merkittäviä välillisiä vaikutuksia ympäristöön. Kaikki hankitut tuotteet ovat kuluttaneet valmistusvaiheessaan energiaa ja raaka-aineita. Niiden tuottaminen on saattanut aiheuttaa päästöjä ilmaan ja vesistöihin. Lisäksi tuotteet on pakattu tehtaalla ja kuljetettu asiakkaalle. Myös pakkausmateriaalien valmistaminen ja kuljettaminen on kuluttanut raaka-aineita ja energiaa. Pitkillä kuljetusmatkoilla melu- ja saastepäästöt kasvavat. Tuotteiden käytöstä poistaminen kuluttaa myös luonnonvaroja ja synnyttää jätteitä ja päästöjä.

Ympäristöä säästävän tuotteen ympäristövaikutukset ovat pienempiä kuin valtaosalla samaan käyttötarkoitukseen markkinoilta löytyvillä tuotteilla. Tuotteen ympäristövaikutuksia tarkastellaan sen koko elinkaaren ajalta, eli raaka-aineiden hankinnasta valmistukseen, käyttöön ja loppukäsittelyyn. Ympäristövaikutuksissa otetaan huomioon luonnonvarojen käyttö, ekologiset seuraukset ja vaikutukset ihmisten terveyteen.

Ympäristöä säästävillä hankinnoilla tarkoitetaan hankintoja, joissa tuotteiden ympäristönäkökohtia esitetään tarjouspyynnöissä ja joissa valinta kohdistuu ympäristöä säästäviin tuotteisiin. Ympäristöä säästäviä hankintoja tekevän organisaation tarjouspyynnöissä asetetaan kriteerejä hankittavien tavaroiden ja palveluiden ympäristönäkökohdille. Ympäristönäkökohdilla on merkitystä tarjousten vertailussa ja hankintapäätöksissä. Valintoja kohdistetaan ympäristöä säästäviin tuotteisiin.

Julkisia hankintoja tehdään usein isoina erinä, joten hyvillä valinnoilla voidaan vaikuttaa positiivisesti sekä ympäristöön että taloudellisuuteen. Lisätietoja ympäristöä säästävistä hankinnoista löytyy Suomen ympäristökeskuksen Julkisten hankintojen ympäristöoppaasta (www.ymparisto.fi/julkaisut).

Eduskunnan hankintaohjetyöryhmän laatimat hankintaohjeet ovat vuodelta 2000. Niissä ei kiinnitetä erityistä huomiota ym-

päristönäkökohtiin. Hankintoja ei myöskään tehdä keskitetysti. Hankinnoista vastaavat voivat kuitenkin halutessaan ottaa ympäristöasiat hankintakriteeriksi.

Eduskunnassa hankinnat käsittävät pääasiassa toimistotarvikkeita, tietoteknisiä laitteita ja tarvikkeita, siivousvälineitä ja puhdistusaineita, kiinteistöjen huoltoon ja kunnossapitoon liittyviä välineitä, tekstiilejä ja kalusteita.

Paperi on yksi eduskunnan suurimmista yksittäisistä hankintaeristä. Monistamo hankkii kaiken eduskuntaan tulevan paperin. Vuonna 2005 valkoista konttoripaperia kului 22 585 riisiä ja värillistä paperia 335 riisiä. Valkoista ja värillistä kartonkia kuluu pieniä määriä. Uusiopaperia ei käytetä.

Tekniikkamuutos offsetkoneista digitaalisiin on pienentänyt paperin hukkaa. Nykyisin jo ensimmäinen vedos on kelvollinen, kun aiemmin vaadittiin useita koevedoksia. 200-sivuisessa painotuotteessa, jonka painosmäärä on 360 kpl, säästö on n. 1 000 arkkia. Aluksi voi myös tehdä pienemmän painoksen ja painaa tarvittaessa lisää.

Eduskunnan taloushallinto siirtyi vuoden 2005 aikana paperittomaan kirjanpitoon sekä ostolaskujen sähköiseen käsittelyyn ja arkistointiin ottamalla käyttöön Rondo-järjestelmän. Eduskunnan kirjastossa lähes kaikki viestintä on hoidettu vuodesta 1992 lähtien sähköisessä muodossa.

Eduskunnan vuoden 2005 paperinkulutuksen aiheuttamat hiilidioksidipäästöt laskettiin ilmastolaskurilla (http://www.ilmastolaskuri.fi). Vuonna 2005 paperinkulutuksen hiilidioksidipäästöt olivat noin 164 tonnia, mikä vastaa 69 736 bensiinilitran tai 41 omakotitalon keskimääräisiä päästöjä. Näiden hiilidioksidipäästöjen sitomiseksi pitäisi istuttaa 530 puuta. Hiilidioksidi edistää ilmaston lämpenemistä.

Atk-laitteiden hankinnasta vastaa tietohallintotoimisto. Hankintapäätös tehdään yleensä laitteiden edullisuuden perusteella. Energiankulutus ei ole suoranainen valintakriteeri, mutta Energy Star -merkintä huomioidaan positiivisena asiana. Tietotekniikan käyttö- ja laitehankintamenot olivat vuonna 2005 yhteensä 6,4 miljoonaa euroa. Tietohallintatoimistolla ei ole yksityiskohtaista listaa hankintojen määrästä. Käyttöomaisuushankintoja, kun hankinnan arvo on alle 1 000 euroa, ei kirjata KOM-luetteloon. Eduskunnan tietohallinnon tietoteknisen infrastruktuurin linjauksen vuosille 2001–2003 mukaan työasemakantaa uusitaan jatkuvasti siten, että sen käyttöikä on lyhyimmillään kolme vuotta ja pisimmillään neljä vuotta. Edustajille hankitaan sekä kiinteä työhuonelaite että kotikone, joka on joko kannettava tai kiinteä. Tulostimia on määritelty hankittavaksi kahta mallia, tehokkaampi toimistokäyttöön ja pienitehoisempi kotikäyttöön. Avustajille hankitaan kannettavat työasemat. Virkamiehelle hankitaan yleensä vain yksi työasema.

Siivouksessa käytettävien puhdistusaineiden, siivousvälineiden ja koneiden hankinnasta vastaavat siivoustyönjohtajat. Hankinnoissa huomioidaan tuotteen laatu ja ympäristöystävällisyys, jonka osoituksena pidetään ympäristömerkkiä. Rakennuksien A, B, C, D, E ja F siivoukseen käytetään 18 eri kemikaalia, joista kahdella on ympäristömerkki (Reocid S -saniteettitilojen puhdistusaineella ja Sinetti color -kirjopyykin pesujauhetiivisteellä). Puhdistukseen käytetään pääasiassa Farmokselta, Berner Oy:stä, KiiltoClean Oy:stä ja Johnson Diverseystä hankittuja tuotteita. Näillä kaikilla yrityksillä on sertifioitu ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä, joten yrityksissä pyritään kiinnittämään huomiota tuotteiden ympäristövaikutuksiin. Vuonna 2005 rakennuksissa A, B, C, D ja E kului lattiavahaa ja vahanpoistoaineita yhteensä noin 500 l, pyykinpesuaineita 150 kg, muita puhdistusaineita 450 l sekä käsienpesuun tarkoitettuja aineita 200 l.

Kiinteistötoimisto vastaa kalustehankinnoista. Hankintaehdotukset esitellään hallintojohtajalle, joka tekee hankintapäätökset. Kalustehankintojen kriteerit on määritelty pääosin ergonomisten näkökohtien mukaan. Ympäristöasioita ei oteta huomioon. Aliurakoitsijayritykset kilpailutetaan vuosittain. Tärkein valintakriteeri on hinta, seuraavina yrityksen resurssit ja toiminnan laatu.

Puutyöverstaalle hankitaan mahdollisimman mietoja liimoja, lakkoja sekä muita korjaus- ja huoltotöissä tarvittavia aineita.

Toimistotarvikkeiden hankinnasta vastaa hallintotoimisto. Suurimpia hankinta-

eriä ovat kynät, mapit, paperit, kasetit, kirjekuoret, nitojat, muovitaskut ja disketit. Toimistotarvikekulut ovat vuodessa noin 200 000 euroa. Suurin yksittäinen kuluerä eli noin 50 000 euroa ovat tulostimien laserkasetit, koska eduskunnassa useilla työntekijöillä on henkilökohtainen tulostin. Lasertulostimiin hankitaan sekä kierrätyskasetteja että uusia kasetteja, jotka käytön jälkeen toimitetaan kierrätykseen.

Asiamiespostin suurin hankintaerä ovat postimerkit. Kirjelähetystoiminta on laajaa, esimerkiksi joulun aikana lähtee noin 300 000 joulukorttia.

Eduskuntaryhmien hankinnat tehdään pääasiassa eduskunnan yleisten hankintakanavien kautta. Joitakin pieniä hankintoja ryhmät tekevät itsenäisesti. Tällaisia hankintoja ovat esimerkiksi logolliset kirjekuoret ja paperit. Joillakin eduskuntaryhmillä kirjekuoret ja paperit ovat uusiopaperista valmistettuja.

ARKISTOINTI

Arkistointiin liittyvät näkökohdat koskevat pääasiassa paperin kulutusta ja hävittämistä. Eduskunnan kirjasto toimii eduskunnan keskusarkistona. Sen tehtäviin kuuluu eduskunnan, eduskunnan kanslian, valtiontilintarkastajien kanslian, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian, Valtiontalouden tarkastusviraston sekä eduskunnan kirjaston pysyvästi säilytettävien asiakirjojen vastaanotto. Arkistotointa säätelevät arkistolaki, laki eduskunnan kirjastosta ja eduskunnan arkistotoimen johtosääntö. Alkuperäiset valtiopäiväasiakirjat on arkistoitava erikseen ja pysyvästi. Eduskunnan keskusarkistosta löytyvät kaikki asiakirjat vuodesta 1906 alkaen. Asiakirjatoimiston julkaisuvarastossa asiakirjoja säilytetään noin 10 vuoden ajan. Hävitettävät asiakirjat menevät paperikeräykseen.

Eduskunnan arkistotiloja

Eduskunnan keskuskanslian tehtävänä on jakaa kansanedustajille kaikki asiakirjat kahdella virallisella kielellä. Tämän käytännön tarkoituksena on varmistaa, että kaikki saavat tiedon käsiteltävistä asioista ja että perehtyminen niihin olisi mahdollisimman helppoa. Paperiversioiden jakelulla varmistetaan myös, ettei tekninen osaaminen tule esteeksi perehtymiselle. Käytännössä asiakirjat jaetaan kansanedustajille vain äidinkielellä, jos asiakirja on olemassa sekä ruotsiksi että suomeksi. Keväällä 2006 asiakirjat jaettiin ruotsiksi kymmenelle kansanedustajalle.

Eduskunnan keskuskanslia kehittää asiakirjojen jakelua jatkuvasti. Suunnitelmissa on, että kesällä 2007 uudistetaan koko täysistunnon tietojärjestelmä Sali 2007 -projektin myötä, jolloin kaikki asialistan dokumentit ovat helposti luettavissa portaalista. Tämän uudistuksen myötä vain osa papereista jaetaan pöydille. Loput ovat saatavilla istuntosalin sisäänkäyntien läheisyydestä.

MAA-ALUEET

Eduskunnan maa-alueilla on istutusaltaita noin 1 000 m² lähinnä sisäpihoilla ja ulkosivuilla. Nurmialueita eduskunnalla on noin 1 000 m² Puhemiehenaukiolla, sisäpihoilla ja Ainonkadun puolella.

Pihoille on istutettu erilaisia puita ja pensaita kuten pihlajia, marjakuusia, tuijia, tuhkapensaita, norjanangervoja, koivuangervoja, vuorimäntyjä ja yksi tammi. Istutusten jälkeen kasveja ei ole lannoitettu. Nurmikon hoitoon käytetään bensakäyttöistä ruohonleikkuukonetta ja polttomoottorista siimaleikkuria. Piha-alueiden huoltoa varten on käytössä myös traktori lisälaitteineen.

Talvisin käytetään hiekoitushiekkaa 10 000–12 000 kg. Rikkaruohojen torjuntaan käytetään RoundUp-torjunta-ainetta noin 2 l kesässä. Teknistä ureaa käytetään talvella katujen suolaukseen 3 000–5 000 kg vuodessa.

HENKILÖSTÖN YMPÄRISTÖKOULUTUS

Ympäristöjärjestelmän tehokkaan toiminnan edellytyksenä on, että eduskunnan henkilöstö sitoutuu toimimaan ympäristöasioiden hyväksi. Jokainen työntekijä vaikuttaa työmenetelmillään ja -tavoillaan materiaalien, sähkön ja veden kulutukseen sekä jätteiden ja muiden päästöjen syntyyn. Koulutuksella ja valistuksella voidaan työtapoja muuttaa ympäristöä yhä vähemmän kuormittaviksi. Ympäristöinnostuksen ylläpitämiseksi koulutuksen tulee olla jatkuvaa, esimerkiksi kaksi tuntia ympäristökoulutusta jokaiselle vuosittain. Ennen koulutussuunnitelman laatimista voi henkilöstön osaamista ja koulutustarvetta kartoittaa ympäristökyselyllä. Eri henkilöstöryhmille voi räätälöidä oman koulutuskokonaisuuden. Uudet työntekijät tulisi perehdyttää ympäristöä säästäviin työtapoihin.

Eduskunnassa ei ole toistaiseksi järjestetty varsinaista ympäristökoulutusta, mutta ympäristöasiat ovat kuitenkin olleet esillä muissa järjestetyissä tapahtumissa. Eduskunnan ympäristö- ja luontoryhmä järjestää tilaisuuksia, joissa käsitellään ympäristöä varsin laajasti eri aihealueilta. Eduskunnan ympäristö- ja luontoryhmä järjesti eduskunnan ensimmäisen ympäristöpäivän vuonna 2005. Ympäristöpäivä on tarkoitus järjestää vastedes joka toinen vuosi, eli seuraava ympäristöpäivä on vuonna 2007. Keväällä 2006 eduskunnan ympäristö- ja luontoryhmä järjesti yleisölle avoimen ympäristöaiheisen informaatiotilaisuuden. Lisäksi eduskunnan kirjastossa on järjestetty kierrätysnäyttely virkamiehille ja kansanedustajille.

Laitoshuoltajille on järjestetty luento jätteiden lajittelusta. Lisäksi eduskunnan tie-

tohallintotoimisto on jakanut kaikille työntekijöille suositukset paperia ja energiaa säästävistä työskentelytavoista. Hallintoosasto on jakanut jätteiden lajitteluohjeet toimistoihin.

Eduskunta ylläpitää henkilöstön koulutusrekisteriä, mutta koulutusta ei tällä hetkellä yksilöidä niin tarkasti, että siitä selviäisi koulutuksen sisältö, esimerkiksi onko joku osallistunut ympäristökoulutukseen.

YMPÄRISTÖASIOIHIN LIITTYVIÄ RISKITEKIJÖITÄ

Ympäristöriski on uhka, joka kohdistuu ihmisten terveyteen, elin- tai työympäristöön. Riskit voivat kohdistua myös muihin eliöihin ja niiden ympäristöihin. Ympäristöriskit saattavat aiheutua jätteiden käsittelystä, erityisesti ongelmajätteistä, kemikaaleista, päästöistä ilmaan, maaperään ja vesistöihin. Ihmisten terveyttä ja työturvallisuutta heikentävät esimerkiksi palokuormat, vaaralliset tilat ja ruokaan liittyvät turvallisuusnäkökohdat. Myös sisäilman laatu on tärkeä ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttava seikka. Eduskunnassa on keväällä 2006 ajanmukaistettu pelastussuunnitelma.

Käytöstä poistetut tavarat

Käytöstä poistettua tavaraa, kuten huonekaluja, sisustusmateriaaleja ja työvaatteita on kerätty useisiin tiloihin. Näiden tilojen pinta-ala on yhteensä noin 2 000 m². Eduskunnassa on pulaa tilasta, joten käytöstä poistettu tavara tulisi mahdollisuuksien mukaan kierrättää tai varastoida suunnitelmallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Käytöstä poistettua tavaraa on lisäksi varastoitu tilapäisesti käytäville, kuten rappujen alle, jossa ne muodostavat paloturvallisuusriskin. Eduskunta on hankkimassa 1 100 m² nykyisin Finlandia-talon väestönsuojana olevia maanalaisia tiloja varastokäyttöön.

Eduskunnan varastotiloja

Palavat aineet

Eduskunnan generaattoreissa käytetään polttoaineena dieseliä. Palavien nesteiden säilytyksestä on annettu ilmoitus Helsingin kaupungin ympäristökeskukselle ja pelastuslaitokselle. Polttoainesäiliöt on tarkastettu viimeksi tammikuussa 2005, jolloin myös polttoaineet on vaihdettu. Yhteensä säiliöissä on 71 500 l dieseliä. Autotalliin on varastoituna 200 l polttoainetta. Polttoaineet ovat paloturvallisuusriski.

Dieselin määrä

Säiliö	Tilavuus, litroja
Päärakennus	10 000
Väestönsuoja	50 000
Pikkuparlamentti	15 000 (käytetty 7 500)
Päiväsäiliöt	4 000

Parkettien käsittelyyn käytetyt kasviöljypohjaiset aineet ovat palovaarallisia. Kasviöljyiset rätit voivat syttyä palamaan, jos ne pestään pesukoneessa korkeassa lämpötilassa tai niitä säilytetään väärin. Pesukone voi räjähtää tai öljyiset rätit voivat syttyä myöhemmin palamaan, kun ne ripustetaan kuivumaan. Siivouksessa käytettäville pintakäsittelyöljyille on hankittu paloturvallinen säilytyskaappi.

Eduskunnan verstaassa säilytetään helposti syttyviä aineita, kuten tärpättiä ja tinneriä. Myös osa maaleista on helposti syttyviä. Lisäksi verstaassa säilytettävä puutavara kasvattaa kiinteistön palokuormaa. Verstaassa on sammutin tulipalon varalle.

Ongelmajätteiden käsittely ja varastointi

Ongelmajätteistä ei pidetä kirjaa. Monistamon koneiden huollossa käytettyjen kemikaalien ongelmajäteastiat säilytetään muiden kemikaalien kanssa samassa paikassa. Astioihin on kirjoitettu teksti ”ongelmajäte”, mutta muutoin ne eivät erotu muista jäteastioista.

Kansanedustajien tietokoneiden kierrätys ja hävittäminen

Kansanedustajien tietokoneet muodostavat turvallisuusongelman ja siksi kansanedustajat voivat lähtiessään lunastaa käyttämänsä tietokoneen. Tietokoneista vastaa tietohallinto. Jos kansanedustaja ei halua lunastaa tietokonettaan, se menee puhdistettavaksi ja edelleen henkilökunnan käyttöön. Käyttökelvoton tietokone toimitetaan hävitettäväksi Kuusakoskelle.

Vaaralliset tilat

Eduskunnan kiinteistöissä on muutamia tiloja, joissa on toimittava varovaisesti, ettei vaaratilanteita pääse syntymään. Vaarallisia tiloja ovat eduskunnan E-rakennuksen kellarissa sijaitseva muuntajahuone ja lastauslaituri. Lastauslaituri on pienehkö suhteessa saapuvaan ja lähtevään tavaramäärään. Lastauslaiturista puuttuvat kaiteet, joten siinä on putoamisvaara.

Uima-altaan veden puhdistamiseen käytetään nestemäistä 10 % natriumhypokloriittia. Natriumhypokloriitti on emäksinen liuos, josta hapot ja happamasti reagoivat ai-

neet vapauttavat kloorikaasua. Uima-altaan veden käsittelyhuoneen ilmassa on klooria. Huoneessa työskentelevien käyttöön on varattu kaasunaamari käyttöohjeineen. Huomiota tulisi kiinnittää siihen, että henkilöstö todella käyttää naamaria natriumhypokloriitin kanssa työskennellessään.

Vuodessa natriumhypokloriittia kuluu eduskunnassa noin 600 l. Ainetta on varastoituna eduskunnassa kerrallaan noin 300 l. Natriumhypokloriitti on voimakkaasti emäksinen hapettava aine. Se on syövyttävä ja kehittää myrkyllistä kaasua hapon kanssa, ärsyttää silmiä ja hengityselimiä. Erityisen vaarallista natriumhypokloriitti on silmille.

Lamppujen vaihto istuntosalin kupoliin on hankalaa, sillä kupoliin pääsee vain ulkokaton kautta tikkaita pitkin. Katto on talvella jäinen ja luminen. Lampunvaihtajan on kupolin sisällä käveltävä reunan 30 cm leveää kulkutasoa pitkin.

Lamppujen vaihtajan reitti istuntosalin kupoliin on hankala

Ympäristölle ja terveydelle vaaralliset kemikaalit

Terveydelle ja ympäristölle haitallisten tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien etiketissä on varoitusmerkki, joka kuvaa kemikaalin keskeisintä vaaraominaisuutta. Maahantuojan toimittamasta käyttöturvallisuustiedotteesta selviävät näiden kemikaalien vaaraa aiheuttavat ainesosat ja niiden ominaisuudet, ensiapuohjeet sekä aineen käsittelyssä käytettävät suojaimet. Ennen tällaisten kemikaalien käyttöönottoa on jokaisen käyttäjän velvollisuus tutustua käyttöturvallisuustiedotteeseen.

Eduskunnan kiinteistöissä käytettävistä haitallisista aineista ei ole laadittu kattavaa luetteloa. Osa puhdistusaineista sekä monistamossa ja verstaalla käytettävistä kemikaaleista ovat väärinkäytettyinä haitallisia terveydelle tai ympäristölle. Siivouksessa ja monistamossa käytettävien haitallisten aineiden käyttöturvallisuustiedotteet ovat henkilöstön saatavilla ja ne on toimitettu myös työterveyshoitajille. Verstaassa on pieniä määriä maaleja, lakkoja, tinneriä, tärpättiä ja muita pienissä kunnostustöissä tarvittavia kemikaaleja. Uima-altaan veden puhdistamiseen käytettävä kloori on terveydelle vaarallinen kemikaali.

Sisäilman laatu

Muutamassa Pikkuparlamentin huoneessa on outo haju. Uudenmaan aluetyöterveyslaitoksen kesällä 2005 tekemien mittausten mukaan poikkeavaa hajua huoneissa aiheuttavat kresolit ja bentsotiatsoli. Ne haihtuvat huoneilmaan lattiarakenteesta, kuten kumimatosta, liimasta tai tasoitteesta. Kresoli voi olla tuotteessa homeenestoaineena. Lattiarakenteen eri kerroksista (kumimatto, liima, tasoite) tulisi ottaa materiaalinäytteet ja kunkin kerroksen näytteestä olisi analysoitava haihtuvat orgaaniset yhdisteet, jotta hajulähde voitaisiin paikantaa tarkemmin.

Hajuhaittatutkimuksia jatkettiin syksyllä sisäilmamittauksilla. Mittauksissa ja kyselyissä ei tullut esille mitään entuudestaan poikkeavaa eikä terveydelle haitallisia arvoja. Huoneissa olevien hajujen syitä seurataan. Oireiluja tai valituksia ei juuri ole tullut vuoden 2006 aikana. Seurantamittauksia tehtäneen, jos lattiamateriaali vaihdetaan.

Päärakennuksessa sisäilman laatua on parannettu poistamalla kokolattiamatot kahdesta valiokunnan huoneesta ja lisäksi joistakin työhuoneista vuonna 2005.

Yksi ilmanvaihdon tuloilmakanava sijaitsee sisäpihalla biojätteen läheisyydessä. Peruskorjauksen yhteydessä sisäpihan keräyspaikkaa on tarkoitus kunnostaa ja siistiä.

Työterveyshuolto

Eduskunnan työsuojeluvaltuutetut ovat virastoavustaja Seppo Salonen ja pöytäkirjasihteeri Jorma Salminen. Työsuojelupäällikkönä on toiminut 1.7.2006 lähtien Sakari Keckman. Työterveyshuollon kautta tulleet työtapaturmatapaukset kirjataan työterveyshuollon omaan atk-järjestelmään, josta tiedot menevät eteenpäin Valtiokonttoriin. Vuonna 2005 eduskunnassa sattui kuusi Valtiokonttorin tilastoimaa työtapaturmaa työssä, työpaikalla tai työpaikkaan kuuluvalla alueella. Työmatkalla sattui 18 tapaturmaa. Vuonna 2005 ei tilastoitu yhtään ammattitautia. Vuonna 2006 alkuvuodesta tilastoituja tapaturmia työssä on sattunut viisi ja työmatkalla kolme. Valtiokonttorin tilastoimat tapaturmat sisältävät ne lakisääteisen tapaturmavakuutuksen piiriin kuuluvat työtapaturmat ja ammattitaudit, joista Valtiokonttori on maksanut korvauksen tai antanut korvauspäätöksen.

EDUSKUNNAN KIINTEISTÖJEN TOIMINTAAN LIITTYVÄT LAIT JA MÄÄRÄYKSET

Omaa toimintaa koskevan ympäristölainsäädännön tunteminen ja sen noudattaminen ovat organisaation ympäristöhallinnan perusasioita. Organisaatioiden, joilla ei ole vielä ympäristöjärjestelmää, on ISO 14001 -standardin mukaan määriteltävä organisaation ympäristöasioita koskevat lakisääteiset ja muut viranomaisvaatimukset. Muita vaatimuksia, joihin organisaatioiden on mahdollista sitoutua, voivat olla esimerkiksi teollisuuden toimintaohjelmat, sopimukset viranomaisten kanssa ja vapaaehtoiset ohjeet.

Organisaation tulee nimetä vastuuhenkilö tai -henkilöt, joiden tehtävänä on pitää yllä ajan tasalla olevaa luetteloa lakisääteisistä ja muista ympäristönsuojeluun liittyvistä vaatimuksista. Lakisääteisten vaatimusten luetteloon on kirjattava lain ja asetuksen nimen ja numeron lisäksi yritystä koskeva vaatimus ja henkilö, joka vastaa vaatimusten toteutumisesta. Vastuuhenkilöille kuuluu myös lakikokoelman ylläpito ja päivittäminen.

Seuraavassa keskeisiä säännöksiä:

Yleisiä ympäristöön liittyviä lakeja ja määräyksiä

- Suomen perustuslaki (731/1999), 20 §
- Ympäristönsuojelulaki (86/2000), 4–5 §

Jätteet ja jätehuolto

- Jätelaki (1072/1993), 4 §, 6–8 §, 11–12 §, 19 §, 27 §, 51 §
- Jäteasetus (1390/1993), 5–6 § ja liitteet 1, 2A, 2B, 3 ja 4
- Valtioneuvoston päätös pakkauksista ja pakkausjätteistä (962/1997), 8 §
- Valtioneuvoston päätös ongelmajätteistä annettavista tiedoista sekä niiden pakkaamisesta ja merkitsemisestä (659/1996), 1–4 §
- Ympäristöministeriön asetus yleisimpien jätteiden sekä ongelmajätteiden luettelosta (1129/2001)
- Kemikaalilaki (744/1989), 15 §
- Pääkaupunkiseudun jätehuoltomääräykset (1.9.2005, annettu jätelain 17 §:n nojalla), 7 §, 9–19 §, 23 §, 25–28 §, 30–33 §, 36 §
- Helsingin kaupungin ympäristönsuojelumääräykset (1.1.2005, perustuvat ympäristönsuojelulain 19 §:ään), 10 §

Ihmisten terveys ja työturvallisuus

Arvioitaessa toimintojen ympäristövaikutuksia tutkitaan luonnon ohella myös vaikutuksia ihmisiin.

- Terveydensuojelulaki (763/1994), 22 §, 26–27 §
- Terveydensuojeluasetus (1280/1994), 11–12 §, 14 §
- Työturvallisuuslaki (738/2002), 8–36 §, 38–41 §, 43–51 §, 67 §
- Ympäristöministeriön asetus rakennusten sisäilmastosta ja ilmanvaihdosta (30.10.2002), kohdat 3.2.1–3.2.2
- Asetus vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista (59/1999), 12–13 §, 40 §, 51 §, 54 §

Kiinteistöjen hoito ja kunnossapito

- Rakennussuojelulain (60/1985) nojalla säädetty asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/1985), 6–8 §
- Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (669/1978), 1 §, 4–5 §, 8–10 §
- Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 117–118 §, 125 §

Poikkeustilanteet

- Pelastuslaki (468/2003), 8 §, 21–23 §, 32–33 §, 67 §
- Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (787/2003), 9–10 §, 16–17 §, 19 §
- Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta (373/1994), 1–7 §

Luottamuksellisten tietojen käsittelyyn liittyviä lakeja

Henkilötietojen ja muiden luottamuksellisten asioiden käsittelyyn liittyvät lait koskevat myös ympäristöasioita tietokoneiden ja tärkeiden asiakirjojen hävittämisen kautta. Tärkeitä asiapapereita ei voi hävittää tavallisen paperikeräyksen seassa, koska laissa määrätään tarkasti henkilöiden yksityiselämän suojasta ja henkilötietojen käsittelystä. Tietokoneiden muistit on myös tyhjennettävä asianmukaisesti ennen kierrätykseen viemistä.

Tietoturvallisuuteen liittyviä lakeja on Suomen lainsäädännössä useita, eikä lainsäädäntö ole yhtenäistä. Tähän raporttiin on kerätty ympäristöasioihin liittyviä keskeisimpiä lakeja. Lisää lakeja voi hakea säädöskokoelmasta.

- Suomen perustuslaki (731/1999), 10 §, 12 §

- Henkilötietolaki (523/1999), 5–7 §, 32 §, 34–35 §
- Arkistolaki (831/1994), 6–7 §, 8 § mom. 1–2
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), 18 §
- Laki eduskunnan virkamiehistä (1197/2003), 22 §

Julkisten organisaatioiden hankintoihin liittyviä lakeja

Suomen laissa määrätään julkisista hankinnoista useassa eri laissa ja asetuksessa. Ensimmäisen kerran lainsäädännössä huomioitiin ympäristövaikutukset yhtenä valintakriteerinä vuonna 1993 asetuksessa valtion hankinnoista (1416/1993). Tähän raporttiin on koottu vain muutamia keskeisiä lakeja. Lisää julkisia hankintoja koskevia lakeja ja asetuksia löytyy esimerkiksi säädöskokoelmasta tai eduskunnan kanslian hankintaohjeesta vuodelta 2000.

Julkinen sektori voi ottaa hankintojen ympäristönäkökulman huomioon hankintoja tehdessään. Ympäristönäkökohtiin voidaan kiinnittää huomiota mm. kokonaistaloudellisuutta arvioitaessa. Tätä raporttia kirjoitettaessa eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista hankinnoista sekä vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (HE 50/2006 vp). Esitykseen on sisällytetty säännös siitä, että viranomaisten ja muiden hankintayksiköiden tulisi hankintatoimessaan edistää taloudellisuuden ohella myös ympäristönsuojelullisia tavoitteita. Tämä säännös ei tulisi kuitenkaan olemaan oikeudellisesti velvoittava.

- Laki julkisista hankinnoista (1505/1992), 5–7 §
- Asetus hankinnoista, joihin ei sovelleta lakia julkisista hankinnoista (342/1994), 1 §, 8 §
- Asetus valtion hankinnoista (1416/1993), 8 §

EDUSKUNNAN KIINTEISTÖJEN TOIMINTAAN LIITTYVIEN LAKIEN KESKEISIMPIÄ RANGAISTUSSÄÄNNÖKSIÄ

Ympäristörikoksista säädetään rikoslaissa ja joissakin ympäristölaeissa. Rikoslain 48 luvussa säädetään sellaisista ympäristörikoksista, joista rangaistuksena on enimmillään yli 6 kuukautta vankeutta. Lievemmistä ympäristörikoksista ja -rikkomuksista eli rikoksista, joista säädetään rangaistuksena vain sakkoa tai enimmillään 6 kuukautta vankeutta, löytyy säännöksiä myös ympäristöä koskevista erityislaeista, esimerkiksi jätelaista ja ympäristönsuojelulaista.

Rikoslaissa säädettyjä rikoksia ovat mm. ympäristön turmeleminen, törkeä ympäristön turmeleminen, ympäristörikkomus ja tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen. Myös rakennussuojelurikoksesta säädetään. Ympäristön turmelemisesta tuomitaan esimerkiksi se, joka saattaa, päästää tai jättää ympäristöön esineen, ainetta, säteilyä tai muuta sellaista lain tai sen nojalla annetun säännöksen vastaisesti.

Rikoslaissa on rangaistussäännöksiä myös salassapitovelvollisuuden rikkomisesta, henkilörekisteririkoksesta ja virkasalaisuuden rikkomisesta. Lisäksi kohtia on myös terveyttä ja turvallisuutta vaarantavista rikoksista ja työturvallisuusrikoksista. Rangaistussäännöksiä löytyy rikoslain lisäksi myös erityislaeista, kuten työturvallisuuslaista, kemikaalilaista ja henkilötietolaista.

YMPÄRISTÖKATSELMUKSET RAVINTOLOISSA

Eduskunnan ympäristökartoituksen yhteydessä suoritettiin ympäristökatselmukset eduskunnan kiinteistöissä toimivissa ravintoloissa: Eduskuntaravintolassa (Sodexho) ja Ravintola Pikkuparlamentissa (Fazer Amica). Katselmukset keskittyivät tuotteiden hankintakriteereihin, koneiden ja laitteiden energiatehokkaaseen käyttöön, jätteisiin, ympäristölle vaarallisiin kemikaaleihin ja elintarvikkeiden valvontaan. Lisäksi selvitettiin ravintoloiden ympäristöohjelmaa ja Portaat luomuun -ohjelmaa. Katselmuksissa käytetty kysymyslista on liitteessä 1.

Eduskuntaravintola (Sodexho)

Eduskuntaravintolassa, jota hoitaa Sodexho Oy, ruokailee keskimäärin 370 henkilöä päivässä. Ruokailijoiden päivittäinen määrä voi kuitenkin vaihdella jopa 150 henkilöllä.

Ruoan hankintakriteerit

Edustustilanteissa lähiruokaa käytetään hyvin paljon. Lyhyiden kuljetusmatkojen ansiosta lähiruoan käyttö säästää ympäristöä. Tavallisessa ravintolatoiminnassa lähiruoan käyttämistä rajoittaa sen kalliimpi hinta ulkomaiseen tuotteeseen verrattuna. Myös satokauden tuotteita käytetään edustustilanteissa runsaasti, erityisesti suomalaisia marjoja ja vihanneksia. Satokauden tuotteita ja tuoretuotteita käytettäessä ei ruokaan päädy säilöntä- tai lisäaineita.

Taloustavarat

Kertakäyttöastioita käytetään vain tilanteissa, joissa asiakas haluaa ottaa ruokaa mukaansa esim. työhuoneeseensa. Alumiiniastioita käytetään ruoan kotimyyntiin, mutta osa asiakkaista tuo mukanaan omat astiansa. Alumiiniastioiden käyttö ei ole suotavaa, sillä niiden valmistus kuluttaa paljon energiaa ja happamat ruoat syövyttävät alumiinia. Kaikissa kahvituksissa käytetään kestoastioita. Ruokalan pöydissä on kankaiset pöytäliinat. Ravintolassa käytetään valkaisematonta leivin- ja suodatinpaperia.

Energian kulutus

Sähkön- ja vedenkulutusta ei seurata erikseen, vaan siitä on sovittu kiinteistön vuokrasopimuksessa. Henkilökunnalla on ohjeet sammuttaa valot työpäivän päättyessä kylmätiloista ja muistakin tiloista. Keittiölaitteita ei pidetä koko aikaa päällä. Keittiössä on nopeasti lämpeneviä kaasukäyttöisiä helloja, joita ei tarvitse pitää koko ajan päällä kuten sähkökäyttöisiä.

Lähes kaikki keittiön laitteet ovat peräisin 1980-luvulta, joten ne eivät ole energiamerkittyjä. Patapesukone ja uuni ovat uudempia energiamerkittyjä laitteita. Keittiöön on tulossa täysremontti vuonna 2007, jolloin myös kaikki vanhat laitteet uusitaan. Kylmälaitteet on sijoitettu siten, etteivät ne ole lähellä lämpöä tuottavia laitteita. Kylmälaitteiden takaosassa oleva lauhdutin puhdistetaan pölystä noin kerran vuodessa. Pöly estää lämmön poistumista ja lisää sähkönkulutusta.

Kylmälaitteiden lämpötilat ovat:

- pakastin –30 °C
- pakastekaapit –19 °C
- maitokylmiö +1 °C (aamulämpötila, lämpötila nousee oven availemisen vuoksi päivän aikana)
- lihakylmiö +4–+6 °C
- vihanneskylmiö +9 °C

Pakasteet pyritään sulattamaan jääkaapissa, mikä vähentää energiankulutusta. Suuren ryhmän tullessa ruokailemaan lyhyellä varoitusajalla joudutaan ruoka kuitenkin sulattamaan muulla tavoin. Kattiloissa käytetään kansia kypsennyksen aikana, mikä vähentää energiankulutusta.

Uunit ja liedet pestään kerran viikossa. Astianpesukoneet täytetään yleensä täyteen ennen käynnistämistä. Näin minimoidaan veden ja energian kulutus.

Jätteet

Pakkaukset kerätään ja palautetaan yleensä takaisin tuottajalle. Kierrätys ja jätteiden lajittelu tapahtuu eduskunnan kiinteistöjen mahdollisuuksien mukaan. Keräysjakeita ovat biojäte, sekajäte, lasi ja pahvi. Pantilliset pullot palautetaan Hartwallille. Sodexhon ravintolatiloissa keittiöhenkilökunta lajittelee jätteet asiakkaiden palautuspisteisiin tuomilta tarjottimilta.

Biojätettä syntyy noin 15–20 kg päivässä ja sekajätettä noin 50 kg päivässä. Pahvijätettä syntyy noin yksi rullakollinen päivässä. Metallitölkit menevät sekajätteisiin.

Eduskuntaravintolassa asiakas annostelee ruokansa osittain itse, osa on valmiiksi annosteltu. Eduskunnan kahvilassa on vain itsepalvelu. Ruokaa menee jätteeksi noin 5–7 kg päivässä.

Kemikaalit

Kemikaalit ostetaan Ekolabista ja niitä on ravintolan käytössä noin kymmenen erilaista. Haitallisten kemikaalien käyttöturvallisuustiedotteet ovat henkilöstön luettavissa. Astianpesukoneissa käytetään huuhtelukirkasteita.

Omavalvonta

Omavalvonta on lakisääteistä kaikille elintarvikkeiden parissa työskenteleville. Sen avulla tunnistetaan ja hallitaan elintarviketurvallisuuteen liittyviä vaaratekijöitä. Omavalvonnassa pyritään hallitsemaan koko ruoanvalmistusketju raaka-aineiden käsittelystä valmiin tuotteen säilytykseen. Omavalvontasuunnitelmassa määritellään valvottavat toiminnot ja valvontamenetelmät, tietojen kirjaaminen, vastuuhenkilöt sekä toimenpiteet riskitilanteissa.

Sodexhon omavalvonnan osa-alueita ovat:

- elintarvikkeiden vastaanotto: tarkastetaan ja kirjataan lämpötilat helposti pilaantuvista tuotteista, lisäksi tarkastetaan laatu, määrä, pakkausten kunto ja pakkausmerkinnät, merkintä myös lomakkeeseen
- kylmäsäilytystilojen lämpötilat
- kuumat ruoat ennen tarjoilua
- kuumat ruoat tarjoilun aikana
- kylmät ruoat tarjoilun aikana
- kuumana/kylmänä toimitettava/toimitettu ruoka
- ruoan jäähdytys
- ruokanäytteiden otto
- koneellinen astioiden pesu: astianpesukone/patapesukone
- siivouksen seuranta
- pintapuhtausnäytetutkimukset
- tupakan myynnin omavalvonta: toimipaikoissa, joissa myydään tupakkaa
- alkoholin tarjoilun omavalvonta: toimipaikoissa, joissa on anniskeluoikeudet.

Terveystarkastaja käy ravintolassa noin kerran vuodessa. Hän tarkastaa omavalvonnan ja henkilöstön hygieniaosaamisen sekä ottaa ruokanäytteitä.

Kaikilla pakkaamattomia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä on hygieniaosaamistodistukset. Alkoholin anniskeluun liittyvää työtä tekevillä henkilöillä on anniskelupassit.

Sodexho Oy:n ympäristöohjelma

Sodexholla on ollut ympäristöohjelma vuodesta 2002 alkaen. Ympäristöohjelmaan kuuluu toimipaikkojen ulkopuolinen auditointi, joka on suoritettu myös eduskunnan ravintolassa. Ympäristöohjelman myötä jätteiden lajittelu on tehostunut.

Sodexho Oy:n johtoryhmä määrittelee ympäristötavoitteet, mittarit ja menettelyt sekä seuraa vuosittain tuloksia. Käytettyjä mittareita ovat esimerkiksi ruokamyrkytysepäilyt ja asiakastyytyväisyys. Sodexholla on tavoitteena terveellinen ja turvallinen ruoka. Eduskunnan toimipaikassa on ollut muutama aiheeton ruokamyrkytysepäily.

Jokaisessa Sodexhon toimipaikassa henkilökunnalla on käytettävissä käsikirja, jossa on ohjeita ympäristöasioista, esimerkiksi energian- ja vedenkulutuksen minimoinnista, pesu- ja puhdistusaineiden käytöstä

sekä jätehuollon järjestämisestä.

Sodexho tekee vuosittain toimipaikoissaan ympäristökyselyn, jossa kysytään esimerkiksi seuraavia asioita:

- lajittelu: jätemäärät viikossa, kuka vastaa jätteiden poiskuljetuksen järjestämisestä/kustannuksista
- tavarantoimittajien käyntimäärät toimipaikassa keskimäärin viikossa
- kertakäyttöastioiden käyttö
- pakkausmateriaalien käyttö
- yksittäispakattujen tuotteiden käyttö
- lajitteluopasteiden käyttö astianpalautuksessa
- toimenpiteet energian ja veden säästämiseksi
- energiakustannukset (toimipaikat, joissa kustannukset maksetaan itse)
- muita kommentteja ympäristöasioista.

Sodexho toteuttaa yleensä vuosittain toimipaikoissaan ympäristökampanjan, jolloin pöydissä on ympäristöaiheisia tietoiskuja. Vuoden 2006 kampanja on tarkoitus toteuttaa maailman ympäristöpäivänä.

Portaat luomuun -diplomi

Eduskuntaravintola on osallistunut Portaat luomuun -ohjelmaan ja on vuonna 2006 menossa ohjelman toisella portaalla. Toiselle portaalle pääsemisen ehtona on, että keittiössä käytetään päivittäin vähintään neljää luomuraaka-ainetta ja säännöllisesti neljää muuta luomuraaka-ainetta ruoanvalmistuksessa tai aterian osana (esimerkiksi päivittäin luomumaitoa, luomupiimää, luomukaurahiutaleita ja luomunäkkileipää ja viikoittain luomujogurttia, luomuvehnäjauhoja, luomuperunoita ja luomuteetä).

Eduskuntaravintolassa tarjotaan noin 2–3 luomutuotetta päivässä. Ravintolassa vietetään myös erityistä luomupäivää 2–3 kertaa vuodessa, jolloin tarjoillaan enemmän luomutuotteita. Ravintola käyttäisi enemmänkin luomutuotteita, jos ne olisivat hinnaltaan edullisempia.

Ravintola Pikkuparlamentti (Fazer Amica)

Fazer Amican hoitamassa ravintola Pikkuparlamentissa ruokailee päivittäin 330–350 henkilöä.

Tuotteiden hankintakriteerit

Ravintola Pikkuparlamentin on vaikea vaikuttaa tuotteiden ympäristövaikutuksiin valmistuksen ja pakkausten osalta, koska tuotteet tulevat Fazer Amican tukkusopimusten kautta. Yritystasolla Fazer Amican määrittelemiin ympäristötavoitteisiin kuuluu kuitenkin yhteistyön tekeminen raaka-ainetoimittajien kanssa pakkaustapojen kehittämiseksi, pakkausmateriaalin vähentämiseksi ja kierrätettävyyden lisäämiseksi. Ympäristötavoitteisiin kuuluu myös ostotapojen kehittäminen ja yhteiskuljetusten suosiminen.

Lähiruokaa ostetaan pääasiassa erityistilaisuuksiin. Lähiruoan käyttö säästää ympäristöä, koska ruoan kuljetusmatkat ovat lyhyitä. Koska myös tuoretuotteet toimitetaan tukkusopimusten kautta, niihin on yksittäisen ravintolan vaikea vaikuttaa. Pääosa ruoasta valmistetaan itse, mutta jonkin verran käytetään puolivalmisteita. Satokauden tuotteita ja tuoretuotteita käytettäessä sekä omatekoista kotiruokaa valmistamalla ei ruokaan päädy säilöntä- tai lisäaineita.

Taloustavarat

Kertakäyttöastioita käytetään, jos asiakas haluaa ottaa tuotteita, esimerkiksi kahvia, mukaansa. Ravintolan käyttämät paperituotteet, kuten leivinpaperi ja suodatinpaperi, ovat valkaisemattomia. Kahvituksissa ei käytetä kertakäyttöastioita.

Energian kulutus

Ravintola sijaitsee vuonna 2004 valmistuneessa Pikkuparlamentissa, joten myös keittiön laitteet ovat uusia ja energiamerkittyjä. Kylmälaitteet ja lämpölaitteet on sijoitettu

samalle seinälle, mutta vastakkaisille puolille kauaksi toisistaan energiatehokkuuden parantamiseksi. Ravintola ei seuraa sähkön- ja vedenkulutusta erikseen, vaan siitä on sovittu kiinteistön vuokrasopimuksessa.

Ruokaa kypsennettäessä kattiloissa käytetään yleensä kansia, mikä vähentää energiankulutusta. Keittiössä on käytössä kippikattilat, joissa kannet ovat aina päällä. Pieniä määriä ruokaa saatetaan kypsentää ilman kantta. Kylmähuoneissa valaisimet ovat päivällä koko ajan päällä, mutta yöksi ne sammutetaan. Aluksi kylmähuoneissa oli käytössä valaisimien automaattikytkimet. Niistä kuitenkin luovuttiin, koska liiketunnistimet jäivät helposti tavaroiden taakse piiloon, eivätkä ne silloin toimineet. Tämän seurauksena kytkimet vaihdettiin tavallisiin. Pakastimien lämpötilat ovat noin -18–-19 astetta, maitokaappien ja muiden kylmähuoneiden lämpötilat vaihtelevat +5–+8 asteen välillä. Kuumat ruoat jäähdytetään ennen kylmään laittoa jäähdytyskaapissa ja pakasteet sulatetaan kylmähuoneissa, mikä vähentää energiankulutusta.

Astianpesukoneet täytetään yleensä täyteen astioita ennen koneiden käynnistämistä. Näin minimoidaan veden ja energian kulutus.

Uuneilla ja liesillä on automaattipesu joka päivä. Kerran viikossa on isompi puhdistus. Liesiä ei käytetä paljon, vaan niiden sijasta käytetään kippikattiloita, jotka pestään joka päivä.

Jätteet

Ravintolassa asiakas annostelee kaiken ruoan itse. Astiat palautetaan tarjottimella liukuhihnalle, joten asiakas ei itse lajittele mahdollisia jätteitään. Ruokaa menee hukkaan päivittäin, mutta sen määrää ei ole erikseen arvioitu. Biojätettä syntyy päivässä vajaa biojätesäiliöllinen, arviolta noin 70–80 l. Jätejakeet lajitellaan eduskunnan kiinteistöjen mahdollisuuksien mukaan, eli jätejakeina kerätään biojäte, pahvi, kartonki, lasi ja sekajäte. Muovilaatikot ja pullot palautetaan tavarantoimittajille.

Ravintolassa syntyy paljon muovi- ja metallitölkkijätettä, joten olisi hyvä, että myös näiden jätejakeiden lajittelu ja kierrätys olisi eduskunnan kiinteistöissä mahdollista.

Kemikaalit

Ravintolassa käytetään useita kemikaaleja esimerkiksi pintojen puhdistamiseen. Kemikaalit ovat Ekolabin tuotteita ja niiden käyttöturvallisuusohjeet ovat henkilökunnan saatavilla. Huuhtelukirkasteita on käytettävä ainakin uusissa astianpesukoneissa, sillä niiden puuttuessa koneet hälyttävät. Pesun tulos on myös parempi huuhteluaineita käytettäessä. Huuhteluaineet kuormittavat ympäristöä. Niiden käyttöä kannattaa vähentää aina, kun se on mahdollista.

Omavalvonta

Omavalvonta on lakisääteistä kaikille, jotka työskentelevät elintarvikkeiden parissa. Sen avulla tunnistetaan ja hallitaan elintarviketurvallisuuteen liittyviä vaaratekijöitä. Omavalvonnassa pyritään hallitsemaan koko ruoanvalmistusketju raaka-aineiden käsittelystä valmiin tuotteen säilytykseen. Omavalvontasuunnitelmassa määritellään valvottavat toiminnot ja valvontamenetelmät, tietojen kirjaaminen, vastuuhenkilöt sekä toimenpiteet riskitilanteissa.

Fazer Amicalla on tiukempi omavalvontaohjeistus kuin laissa edellytetään. Raaka-aineiden ja valmiiden ruokien laatu tarkistetaan prosessin eri vaiheissa. Saapuva tavara tarkastetaan ja mittaamalla varmistetaan, ettei kylmäketju ole katkennut matkan varrella. Ruoan sekä kylmä- että pakastetilojen lämpötilat kirjataan ylös aamulla ja illalla. Myös astianpesukoneen lämpötilaa tarkkaillaan.

Kaikilla ruoan kanssa työskentelevillä on lain vaatima hygieniaosaamistodistus. Toistaiseksi terveystarkastaja ei ole käynyt ravintola Pikkuparlamentissa.

Fazer Amican ympäristöohjelma

Fazer Amican ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä sertifioitiin vuonna 1998, ja se oli ensimmäinen Suomessa ruokailupalvelualalla sertifioitu ympäristöjärjestelmä. Kolmivuotinen sertifikaatti on uusittu viimeksi vuonna 2001. Fazer Amican ympäristöohjelma on julkinen. Fazer Amican ympäristötavoitteisiin kuuluvat esimerkiksi turvallinen ruoka, kuljetusten vähentäminen, energian ja veden kulutuksen vähentäminen sekä jätemäärän vähentäminen ja kierrätyksen lisääminen. Huomiota kiinnitetään myös henkilökunnan koulutukseen ympäristöasioissa.

Portaat luomuun -diplomi

Portaat luomuun -valmennusohjelmassa Fazer Amica on ensimmäisellä portaalla, eli keittiössä käytetään päivittäin vähintään kahta luomuraaka-ainetta ruoanvalmistuksessa tai aterian osana (esimerkiksi luomumaitoa ja luomukaurahiutaleita). Portaat luomuun -ohjelma tarjoaa ammattikeittiöille luotettavan tavan lisätä luomutarjontaa asteittain, luomuraaka-aineiden saatavuuden mukaisesti. Ohjelma valmentaa keittiöitä muutamien luomuraaka-aineiden käytöstä kohti luomuaterioita ja luomuvalvontaa.

Suunnitelmissa on siirtyä aamupalan osalta toiselle portaalle. Luomutuotteiden käytössä on hinta usein rajoittava tekijä. Ravintolassa käytetään helposti saatavilla olevia tuotteita ja sellaisia, jotka eivät hintansa puolesta poikkea paljoakaan tavallisista tuotteista (esimerkiksi puurohiutaleet). Eduskunnan luomupäivien aikana ravintola järjestää erilaisia luomuteemoja.

PARANNUSTOIMENPITEITÄ JA –KOKEILUJA

Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä teki kartoitusvaiheen aikana muutamia ympäristöasioihin liittyviä parannusehdotuksia, joista osa konkretisoitui jo kartoitusvaiheen aikana.

Tärkein läpi mennyt ehdotus oli ympäristöasioiden liittäminen osaksi kansanedustajien ja heidän avustajiensa perehdyttämiskoulutusta. Ympäristökoulutus toteutetaan kansanedustajille ja heidän avustajilleen jaettavan koulutusmateriaalin muodossa. Ympäristöasioista on mahdollista järjestää myös oma koulutustilaisuus loppukeväästä 2007 tai syysistuntokauden alussa, jolloin se voidaan suunnata laajemmalle joukolle virkamiehet mukaan lukien. Myös aloitteet käsipyyhekokeilusta osassa E-rakennuksen saniteettitiloja ja käytöstä poistettujen tekstiilien kierrättäminen toteutuivat jo keväällä 2006.

Lindströmin puuvillapyyheannostelijoiden koekäyttö aloitettiin E-rakennuksen yleisöportaikon sekä C-rakennuksessa sijaitsevan kirjaston yleisölle tarkoitetuissa saniteettitiloissa keväällä 2006. Eduskunnassa vuonna 2004 tehdyn selvityksen mukaan kankainen pyyherulla tuottaa vähemmän jätettä, on kustannuksiltaan edullisempi ja saniteettitilat pysyvät siistimpänä kuin muita vaihtoehtoja käytettäessä. Lisäksi VTT Biotekniikan tekemän tutkimuksen (BEL 261/03) mukaan puuvillapyyhe on hygieenisempi vaihtoehto kuin paperipyyhkeet ja kuivauspuhaltimet. Eduskunnassa käytössä oleville käsipyyherullille on myönnetty pohjoismainen ympäristömerkki, jonka myöntämisen perusteena on ollut rullien kierrätettävyys ja pyyhevalmistuksen sekä pesu- että palveluprosessien ympäristökuormitus.

Ongelmana eduskunnassa on ollut, että siellä on varastoituna paljon käytöstä poistettuja tekstiileitä. Varastossa E 657 sekä väestönsuojatilassa 213 on varastoituna käytöstä poistettuja työvaatteita ja verhoja. Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmän tekemän aloitteen myötä osa eduskunnan käytöstäpoistetuista tekstiileistä toimitettiin Liettuaan keväällä 2006. Tehokas tekstiilien kierrättäminen vähentäisi palokuormaa ja tilat vapautuisivat muuhun käyttöön.

Aloitteista kaksi on vielä käsittelyvaiheessa. Nämä ovat:

- kalustehankintamenettelyohjeen kehittäminen
- työsuhdelippujen käyttöönotto.

Kalustehankintamenettelyohjeen kehittämisaloitteen päämääränä on, että uusia kalusteita hankittaessa pyritään varmistamaan korvattavan kalusteen uudelleen sijoittaminen erikseen sovitun käytännön mukaisesti esimerkiksi uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen. Keväällä 2006 tehtiin selvitys eduskunnan käyttämättömien kalusteiden yms. varastoinnista ja kalusteiden vaihtoehtoisista poistotavoista. Lisäksi laadittiin strategia kalusteiden varastoinnista ja poistamisesta.

Työsuhdematkalippua koskevassa aloitteessa esitetään työsuhdematkalipun käyttöönottamista eduskunnassa työskenteleville. Työsuhdematkalippu otettiin käyttöön eduskunnan hyväksymän lain perusteella vuoden 2006 alusta ja se on kannanotto joukkoliikenteen ja puhtaamman ympäristön puolesta. Työsuhdematkalippu tukee työmatkailua julkisilla kulkuneuvoilla. Vihreä eduskuntaryhmä on ottanut lipun käyttöönsä.

Aloitteeseen virkailijoiden luopumisesta vesitermoskannuista tuli kielteinen vastaus. Aloitteessa esitettiin, että asiakirjatoimisto sekä päärakennuksen kolmannen kerroksen virkailijat luopuisivat vesitermoskannuista. Tulevaisuudessa kylmää juomavettä olisi saanut näihin tiloihin sijoitettavista vesiautomaateista. Veden kulutus olisi vähentynyt, koska vettä ei olisi enää tarvinnut juoksuttaa kylmän veden saamiseksi kannuihin. Työryhmä esitti myös vanhojen termoskannujen (yhteensä noin 50 kpl) kierrättämistä.

JATKOTOIMENPITEET

Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmän työn ensimmäisessä vaiheessa suoritettiin alustava ympäristökatselmus. Katselmuksella pyrittiin saamaan perusteellinen kuva eduskunnan ympäristöasioiden tasosta: mitä ympäristövaikutuksia toiminnasta seuraa, mitä on jo tehty ympäristövaikutusten pienentämiseksi ja mitkä asiat kaipaavat vielä parantamista. Ympäristökatselmuksessa tunnistettiin organisaation toimintaan liittyvät ympäristönäkökohdat sekä ympäristöasioihin liittyvät lakisääteiset ja muut vaatimukset, selvitettiin nykyiset toimintatavat ympäristöasioiden hallitsemiseksi ja tutkittiin, oliko toiminnassa sattunut poikkeus- ja hätätilanteita.

Ympäristöturvallisuusohjelman toisessa vaiheessa luodaan ja toteutetaan ympäristöpäämäärät ja tavoitteet. Ne perustuvat ensimmäisessä vaiheessa tehtyyn alustavaan ympäristökatselmukseen ja ympäristöpolitiikkaan. Eduskunta valitsee ne ympäristönäkökohdat, joihin se haluaa vaikuttaa. Päämäärät määritellään koko eduskunnan tasolla. Päämääristä johdetaan tarkat tavoitteet, jotka voivat olla esimerkiksi yksikkökohtaisia. Tavoitteiden saavuttamista seurataan. Eduskunta luo seurantaan mittarit ja indikaattorit.

Eduskunta luo ohjelman, jolla päämäärät ja tavoitteet saavutetaan. Kullekin ympäristötavoitteelle laaditaan toteuttamissuunnitelma eli ympäristöohjelma. Ympäristöohjelma sisältää ympäristötavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat keinot ja aikataulut, ja siinä nimetään vastuuhenkilöt. Toimintaa ohjataan laatimalla kirjalliset ohjeet haitallisten ympäristövaikutusten välttämiseksi.

Henkilökunta sitoutetaan ympäristöasioihin koulutuksen ja tiedotuksen avulla. Ympäristöjärjestelmän rakentamisen yhteydessä kartoitetaan henkilöstön koulutustarpeet, laaditaan koulutussuunnitelma ja organisoidaan ympäristökoulutusrekisteri. Viestintä liittyy läheisesti ympäristökoulutukseen ja tiedottamiseen. Sekä omille työntekijöille että muille sidosryhmille tarjotaan avoimesti asianmukaista tietoa eduskunnan ympäristöasioista.

Ympäristöjärjestelmä dokumentoidaan kirjallisesti. Informaatio voidaan tiivistää käsikirjaan, joka sisältää yleiskatsauksen tai tiivistelmän ympäristöjärjestelmästä ja jossa voidaan viitata asiaan liittyvään dokumentaatioon.

Ympäristönäkökohdat

Ympäristönäkökohta on jokin asia organisaation toiminnassa, palveluissa tai tuotteissa, joka voi vaikuttaa ympäristöön. Ympäristönäkökohdan vaikutus voi olla myönteinen tai kielteinen. Eduskunnan kiinteistöissä keväällä 2006 suoritetun ympäristökatselmuksen perusteella keskeisimmät ympäristönäkökohdat liittyvät energian ja veden kulutukseen, hankintoihin, kuljetuksiin ja jätehuoltoon. Eduskunnan kiinteistöjen tärkeimmät toiminnot ja niihin liittyvät ympäristönäkökohdat on esitetty seuraavassa taulukossa.

Eduskunnan kiinteistöjen keskeisimmät toiminnot ja niihin liittyvät ympäristönäkökohdat

Toiminnot	Ympäristönäkökohdat
Kiinteistön hoito	Energian ja veden kulutus Jätteet Siivouksen ympäristöasiat Siisteys ja turvallisuus
Hankinnat	Ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavat hankinnat
Kuljetukset ja matkustus	Ympäristöasioiden huomioiminen matkustuksessa ja kuljetuksissa
Materiaalin käyttö	Kulutuksen vähentäminen
Henkilöstön koulutus	Tiedot ja asenteet
Sisäinen ja ulkoinen viestintä	Ympäristöasioista tiedottaminen
Turvallisuus ja toimiminen hätätilanteissa	Kemikaalit Onnettomuudet ja tulipalot

Ympäristövaikutusten mittaus ja valvonta ovat oleellisia osia organisaation ympäristönsuojelun tason parantamisessa. Seuraaviin taulukoihinn on koottu eduskunnan toimintojen ympäristönäkökohtia, ympäristövaikutuksia ja mittausmahdollisuuksia sekä laadittu ympäristönäkökohtien pohjalta ehdotus vastuualueiksi ja vastuuhenkilöiksi.

Eduskunnan toimintojen ympäristönäkökohtia, -vaikutuksia sekä mittausmahdollisuuksia

Toiminto	Ympäristönäkökohta	Päävaikutus	Mittausmahdollisuus
Kiinteistön hoito	• Sähkön ja lämmön tuotannon päästöt ilmaan • Vesihuolto kuluttaa sähköä • Jätevesien päästöt vesistöön • Jätteiden kuljetusten päästöt ilmaan • Jätteet täyttävät kaatopaikat • Kaatopaikkojen suoto- ja valumavedet vesistöihin ja pohjaveteen • Kaatopaikkakaasun muodostuminen, jos biojäte päätyy kaatopaikalle • Kaatopaikat: hajuhaitat, roskaantuminen, haittaeläimet lisääntyvät, zoonoosit (eläimistä ihmisiin tarttuvat taudit) lisääntyvät	• Luonnonvarojen tuhlaus • Maan, veden ja ilman saastuminen • Ilmastomuutoksen edistäminen	• Sähkön kokonaiskulutus • Sähkön kustannukset • Sähköntuotannon aiheuttamat päästöt • Käytetyn veden määrä • Veden hinta • Jäteveden määrä • Jätteiden kokonaismäärä • Eri jätejakeiden määrä • Jätteiden kuljetusmatkat • Jätteiden kuljetuksen aiheuttamat päästöt • Jätteiden käsittelykustannukset
Hankinnat ja materiaalin käyttö	• Tuotteiden valmistus kuluttaa luonnonvaroja ja aiheuttaa päästöjä • Käytöstä poistetut tuotteet kuormittavat ympäristöä jätteenä	• Luonnonvarojen tuhlaus • Maan, veden ja ilman saastuminen	• Ympäristö- ja energiamerkittyjen tuotteiden määrä • Paikallisilta tuottajilta ostettujen tuotteiden määrä • Hankintojen määrä yrityksistä, joilla on toimiva ympäristöjärjestelmä
Matkustus ja kuljetukset	• Pakokaasut ilmaan • Hiukkaset • Melu	• Maan, veden ja ilman saastuminen • Terveyden vaarantuminen • Ilmastomuutoksen edistäminen	• Polttoaineen kulutus • Ajokilometrit • Matkustus- ja kuljetuskustannukset • Kulkuneuvojen aiheuttamat päästöt
Henkilöstön koulutus	• Ympäristötiedot • Ympäristöasenteet • Ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittava toiminta	• Tiedon lisääntyminen • Asenteiden ja käyttäytymisen muuttuminen • Luonnonvarojen säästäminen • Maan, ilman ja vesistöjen suojelu	• Tietojen, asenteiden ja käyttäytymisen muutoksia mittaavat henkilöstökyselyt

Ehdotus vastuualueiksi ja vastuuhenkilöiksi

Toiminto		Vastuuhenkilö
Ympäristövastaava	Ympäristöasioiden koordinointi ja kokonaisvastuu ympäristötoiminnasta	Jukka Savola
Kiinteistön hoito	Energian ja veden säästäminen yleensä	Pekka Siitonen
	Työasemaympäristön sähkönsäästö	Tuula Nyström
	Siivous ja siisteys	Riitta Huikari-Hyvönen Minna Majuri Satu Keitaanpää
	Jätehuolto	Timo Saikkonen
Kierrätys	Huonekalut	Timo Saikkonen
	Tekstiilit, termoskannut yms.	Riitta Huikari-Hyvönen
Tietohallinto	Työasemaympäristön sähkönsäästö	Tuula Nyström
Maa-alueet	Maa-alueiden hoito	Timo Saikkonen
Hankinnat	Ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavat hankinnat	
Kuljetus ja matkustus	Ympäristöasioiden huomioiminen matkustuksessa ja kuljetuksissa	
Materiaalin käyttö	Materiaalin kulutuksen vähentäminen	Antti Vehmas
Henkilöstön koulutus	Ympäristöasiat omassa työssä	
Turvallisuus ja toimiminen hätätilanteissa	Esim. pelastussuunnitelma	Jukka Savola
Sisäinen ja ulkoinen viestintä	Ympäristöasioista tiedottaminen	

Ympäristöpolitiikka

Ympäristöpolitiikka on lyhyt julistus organisaation ympäristöasioiden hoidosta. Se antaa suuntaviivat organisaation toiminnalle, ympäristöpäämäärille ja -tavoitteille. Politiikka sisältää ympäristöperiaatteita eli sitoumuksia toimintatavasta kestävän kehityksen edistämiseksi. Ehdotus eduskunnan ympäristöpolitiikaksi on laadittu vetoomuksen muotoon.

YMPÄRISTÖVETOOMUS

Kansanedustajat ja kaikki eduskunnassa työskentelevät!

Luonnonvarojen säästeliäs käyttö ja ympäristön kuormituksen vähentäminen on yhteinen asiamme. Vetoamme: Omaksukaamme työskentelytavat, jotka edistävät sitä. Säästäkäämme energiaa ja paperia, lajitelkaamme kierrätettävä materiaali, suosikaamme julkisia kulkuneuvoja. Älkäämme epäröikö sammuttaa valoja poistuessamme työhuoneesta yli 15 minuutiksi ja tietokonettamme yöksi; välttäkäämme turhaa sähköisten viestien ja asiakirjojen tulostusta, ja kun tulostamme, tulostakaamme myös kaksipuolisia kopioita. Pieniltäkin tuntuvat teot vaikuttavat, kun meitä on paljon.

Päätöksillään hallinto tukee energiaa ja materiaalia säästävää työskentelyä ja toimii esikuvana. Tiedotuksesta hoidetaan mahdollisimman suuri osa sähköisesti. Julkaisut jaetaan vain niitä haluaville. Tuotteita ja palveluita hankittaessa otetaan huomioon ympäristönäkökohdat. Riittävällä koulutuksella ja selkeillä ohjeilla tähdätään siihen, että jokainen eduskunnassa työskentelevä tietää, miten voi osaltaan parantaa toimintaansa.

Eduskunta rakentaa parhaillaan ympäristöjärjestelmää, jonka avulla seurataan ja hallitaan toiminnan ympäristövaikutuksia. Järjestelmän pohjaksi on tehty ympäristökartoitus. Vuosittain laaditaan ympäristöraportti. Tarttukaamme toimeen, jos näyttää siltä, että sanat ja teot, tavoitteet ja todellisuus ovat ristiriidassa.

Päämäärät ja tavoitteet

Ympäristöpäämäärät ja tavoitteet perustuvat alustavaan ympäristökatselmukseen ja ympäristöpolitiikkaan. Päämääriä ja tavoitteita laadittaessa otetaan huomioon myös sidosryhmien näkökohdat. Tärkeimpien ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi määritellään päämäärät ja tavoitteet, joiden avulla ryhdytään konkreettisesti parantamaan eduskunnan ympäristönsuojelun tasoa. Päämäärät määritellään koko organisaation tasolla, mutta tavoitteet voivat olla osastokohtaisia. Jokainen yksikkö tuntee oman toimintansa parhaiten ja tietää, mitä tavoitteita sen tulee asettaa, jotta se saavuttaa yhteiset päämäärät. Ympäristöasioiden toiminnalliset tavoitteet määritellään vuosittain. Samalla kun tavoitteita asetetaan, mietitään, miten niiden toteutumista seurataan.

Ympäristöohjelmien luominen ja niiden toteuttaminen ovat ympäristöjärjestelmän menestyksekkään toteuttamisen perusta. Kullekin tavoitteelle tulee laatia toteuttamissuunnitelma eli ympäristöohjelma. Jos päämääränä on energiankulutuksen vähentäminen, voidaan vuositavoitteeksi asettaa esimerkiksi 10 %:n vähennys sähkönkulutuksessa edelliseen vuoteen verrattuna. Tavoitteen saavuttamiseksi suunnitellut ohjelmat ovat esimerkiksi seuraavanlaisia:

- Kaikki näytöt sammutetaan työpäivän jälkeen.
- Kaikki työasemat sammutetaan työpäivän jälkeen.
- Kaikki tulostimet sammutetaan työpäivän jälkeen.
- Valot sammutetaan, kun poistutaan huoneesta yli kymmenen minuutin ajaksi.
- Tulostimet ovat yhteiskäytössä.
- Näytöt uusitaan LCD-näytöiksi, kuvaputkinäytöistä luovutaan.
- Liikkuville käyttäjille hankitaan entistä enemmän kannettavia tietokoneita pöytäkoneiden sijaan.
- Kaikissa työasemissa ja näytöissä on ohjeen mukainen, yhtenäinen virransäästö käytössä.
- Kaikkien tulostimien tehon hallinta on optimoitu.
- Sähkönkulutus on otettu yhdeksi hankintojen ja kilpailutusten valintakriteeriksi.
- Kaikki laitteet täyttävät Energy Star -ohjearvot.
- Henkilöstö koulutetaan käyttämään sähköä säästäviä työtapoja.
- Henkilöstön sähkölaitteet liitetään kytkimellä varustettuun sähköjohtoon.

Mittarit ja indikaattorit

ISO 14001 -standardin mukaan yrityksen on tarkkailtava ja mitattava ympäristönsuojelun tasoaan. Jotta eduskunta voi seurata ympäristöasioidensa kehittymistä, tulee osana ympäristöasioiden hallintaa määritellä toimintaan liittyviä ympäristöasioiden mittareita ja indikaattoreita. Ympäristöasioita on mitattava säännöllisin väliajoin ja mittaustulokset on dokumentoitava. Tyypillisiä ympäristömittareita ovat esimerkiksi:

- sähköenergian kulutus, MWh/vuosi
- lämpöenergian kulutus, MWh/vuosi
- veden kulutus, m^3/vuosi
- syntyvän sekajätteen määrä, tonnia/vuosi
- syntyvän ongelmajätteen määrä/vuosi

Indikaattorit ovat suhteellisia mittareita, joiden avulla edellä esitettyjen absoluuttisten mittareiden luvut suhteutetaan organisaation toimintaan. Indikaattoreita ovat esimerkiksi:

- sähköenergian kulutus suhteutettuna kiinteistön/toimitilan pintaalaan, kWh/m^2
- lämpöenergian kulutus suhteutettuna kiinteistön/toimitilan tilavuuteen, kWh/m^3
- veden kulutus suhteutettuna henkilömäärään vuorokaudessa, m^3/hlö/vrk
- sekajätteen määrä suhteutettuna henkilömäärään vuodessa, kg/hlö/vuosi

Mittarit ja indikaattorit määritellään siten, että päämäärien ja tavoitteiden toteutumista voidaan seurata ja sen perusteella suunnitella toimintaa ympäristöä yhä vähemmän kuormittavaksi.

Eduskunnan kiinteistöissä keväällä 2006 suoritetun ympäristökatselmuksen perusteella keskeisemmät ympäristönäkökohdat liittyvät energian ja veden kulutukseen, hankintoihin, kuljetuksiin ja jätehuoltoon eli mittarit ja indikaattorit tulee kehittää näiden toimintojen seurantaan.

Ympäristöasioiden raportointi

Ympäristöjärjestelmän rakentamiseen liittyy tiedottaminen organisaation ympäristöasioista sekä omalle henkilöstölle että ulkopuolisille tahoille. Eduskunta voi tiedottaa ympäristöasioistaan laatimalla toiminnastaan sisäisen ja ulkoisen ympäristöraportin esimerkiksi vuosittain. Sisäinen raportti on tarkoitettu ympäristöasioiden ja niihin liittyvien ympäristökustannusten seurantaan sekä johdon ja henkilöstön informointiin. Ulkoisella raportilla informoidaan vastaavasti sidosryhmiä eduskunnan ympäristöasioiden hoidon tasosta.

Sisäinen ympäristöraportti sisältää esimerkiksi seuraavat asiat:

1. jätteiden käsittely
2. energian kulutus
3. veden kulutus
4. kuljetukset (sisältää työmatkat)
5. hankinnat
6. henkilöstön ympäristökoulutus
7. ympäristöaloitteiden määrä
8. ympäristöriskit
9. ympäristöasioiden kehittämissuunnitelmat.

Ulkoinen raportti sisältää esimerkiksi seuraavat asiat:

1. organisaation esittely
2. eduskunnan ympäristöstrategia
3. ympäristöön liittyvät keskeiset kysymykset
   - jätteiden käsittely
   - energian kulutus
   - veden kulutus
   - kuljetukset (sisältää työmatkat)
   - hankinnat
   - ympäristökoulutus
   - ympäristöaloitteiden määrä
   - ympäristöriskit
   - sidosryhmien tiedustelut ympäristöasioiden hoidon tasosta, valitukset, ilmoitukset, sakot
4. ympäristöohjelma ja -tavoitteet
5. ympäristöasioiden kehittämissuunnitelmat.

Konkreettisia toimenpide-ehdotuksia

Ympäristökatselmuksen tulosten perusteella ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä keräsi konkreettisia ehdotuksia lähiajan toimenpiteiksi eduskunnassa.

Energian ja veden kulutus

Energian kulutusta voidaan eduskunnassa pienentää monin tavoin. Sähköä voidaan säästää tehokkaasti, jos henkilöstö koulutetaan käyttämään sähköä säästäviä työtapoja.

Sähköä säästyy paljon jo esimerkiksi silloin, jos valot sammutetaan, kun poistutaan huoneesta yli kymmenen minuutin ajaksi. Sähkölaitteiden piilokulutus voidaan poistaa, kun työntekijöiden sähkölaitteet liitetään kytkimellä varustettuun sähköjohtoon, jolloin yhdestä katkaisijasta saa kaikki sähkölaitteet yhdellä kertaa pois päältä. Sähkönkulutukseen voi vaikuttaa myös ottamalla se yhdeksi hankintojen ja kilpailutusten valintakriteeriksi. Kannatta hankkia laitteita, jotka täyttävät Energy Star -ohjearvot. Energy Star™ -merkki takaa, että atk-laitteessa on virranhallintajärjestelmä: laitteet siirtyvät automaattisesti lepotilaan, kun niitä ei käytetä. Lepotilan sähkönkulutuksen yläraja on esimerkiksi näyttöpäätteille, keskusyksiköille ja normaaleille kirjoittimille 30 wattia.

Työasemaympäristön sähkönkulutusta voidaan pienentää sammuttamalla kaikki näytöt, työasemat ja tulostimet työpäivän jälkeen. Eduskunnassa on paljon henkilökohtaisia tulostimia, eli sähkön kulutus

pienenee, kun siirrytään tulostinten yhteiskäyttöön. Kannettavat tietokoneet kuluttavat vähemmän sähköä kuin pöytäkoneet, eli sähkön kulutusta voidaan pienentää hankkimalla liikkuville käyttäjille kannettavia tietokoneita pöytäkoneiden sijaan. Lisäsäästöä syntyy, kun näytöt uusitaan LCD-näytöiksi ja kuvaputkinäytöistä luovutaan. Kaikissa työasemissa ja näytöissä kannattaa ottaa käyttöön ohjeen mukainen, yhtenäinen virransäästö. Ja kaikkien tulostimien tehon hallinta kannattaa optimoida.

Energiansäästökohteita löydetään tehokkaasti energiakatselmuksen avulla, ja eduskunnassakin olisi hyvä energiakatselmus suorittaa. Energiakatselmus on asiantuntijan suorittama tuotantolaitoksen tai kiinteistön energiansäästöselvitys. Katselmuksessa asiantuntija selvittää energiankäyttötietojen ja rakennuksen perusteellisen tutkimisen pohjalta kohteen energian ja veden käytön nykytilannetta ja LVIS-järjestelmien toimintaa sekä antaa toimenpidesuositukset säästöjen toteuttamiseksi. Katselmusraportissa kuvataan myös säästötoimenpiteiden vaikutuksia ja takaisinmaksuaikoja. Katselmuksen suorittamiseen voidaan myöntää tukea enintään 40 % asiantuntijakustannuksista. Tukea voi hakea kohteen toiminta-alueen TE-keskuksesta. Energiakatselmuksen lisäksi sähkönkulutusta voi analysoida selvittämällä kaikkien käytössä olevien laitteiden ja koneiden määrät sekä niiden teho ja käyttöajat.

Energiansäästöön liittyvät perusparannukset

Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä keräsi tietoa myös perusparannuksista, joiden avulla energiaa voitaisiin säästää lämmityksen, ilmanvaihdon ja ikkunoiden osalta.

Lämmityksessä voitaisiin säästää energiaa, kun E- ja D-talojen lämmitysverkosto muutettaisiin kaksiputkijärjestelmäksi ja lämmönjakohuoneissa patterilinjat jaettaisiin siten, että pohjois-/itäsivut ja etelä-/länsisivut erotetaan omiksi järjestelmikseen.

Ilmanvaihdossa energiaa voitaisiin säästää siten, että ilmanvaihtokoneiden lukumäärää pienennettäisiin rakentamalla suurempia ja kestävämpiä koneita. Nykyaikaisella säätötekniikalla ilma voidaan jakaa eri huoneisiin käyttötarpeen mukaan kehittyneillä ilmansäätöpelleillä, kanavapaineantureilla sekä taajuusmuuttajilla varustetuilla koneilla. Tällöin vältytään käyttämättömien huonetilojen turhalta tuulettamiselta. Lämmön talteenotto voidaan toteuttaa melko kattavasti kaikissa rakennuksissa. Lämmön talteenoton teoreettiset hyötysuhteet ovat noin 40–60 %.

E-talon suojellut ikkunat tulisi varustaa ulkonäköä muuttamatta siten, että ne saadaan tiiviiksi. Tällöin saadaan poistettua huoneista veto sekä parannettua olennaisesti rakennuksen lämpötaloutta. Ikkunoihin on jo tehty maalauskorjaus.

Näiden kolmen melko mittavan toimenpiteen myötä energiankulutus vähenee huomattavasti ja samalla työviihtyvyys lisääntyy. Myös viemäröintiä tulisi kehittää. Vanhat viemäriverkostot tulee uusia. Vanhan puolen sekaviemärijärjestelmää tulisi muuttaa siten, että sadevesi- ja normaali viemäriverkosto erotetaan omiksi järjestelmikseen.

Energiaa voidaan säästää myös matkustuksessa ja kuljetuksissa. Henkilökunnan julkisen liikenteen käyttöä voidaan tukea ottamalla työsuhdelippu käyttöön. Matkustusta voidaan vähentää kehittämällä etätyötapoja ja parantamalla matkustuksen seurantajärjestelmää.

Vedenkulutusta voidaan vähentää luopumalla vesitermoskannuista paikoissa, joissa se on mahdollista. Kylmän veden saamiseksi laitoshuoltajat joutuvat juoksuttamaan hanoista paljon vettä, mikä on resurssien tuhlausta.

Jätehuollon kehittäminen

Myös jätehuoltoa tulisi eduskunnassa kehittää ja jätehuolto-ohje tulisi uusia.

Ongelmajätteistä ei tällä hetkellä pidetä eduskunnassa kirjaa, eli ongelmajätekirjanpito tulisi aloittaa. Kaikkien jätejakeiden määrän seuraamista tulisi kehittää. Jätteiden oikeaa lajittelua tulisi tehostaa koulutuksen ja tiedotuksen avulla: suurimmat ongelmat ovat olleet paperin ja biojätteen lajittelussa. Paperiset käsipyyhkeet päätyvät tällä het-

kellä sekajätteeksi, vaikka ne voisi kerätä biojätteeksi. Myös metalli- ja energiajätejakeen erilliskeräys tulisi organisoida kunnolla. Eduskunnassa kerätään tällä hetkellä vain isokokoista metallijätettä.

Eduskunnassa on varastoituna paljon käytöstä poistettua tavaraa. Jätehuoltoa voisi kehittää organisoimalla käytöstä poistettujen huonekalujen ja tekstiilien kierrätyksen. Jätteiden lajittelua voisi myös tehostaa organisoimalla Pikkuparlamentin postihuoneen lajittelutilan. Myös sisäpihan jätteenkeräyspaikka tulisi organisoida uudelleen siten, ettei jätteistä tuleva haju huononna sisäilman laatua.

Monistamon ongelmajätteiden keräysastia on samanlainen kuin muut jätteiden keräysastiat, eli se tulisi uusia sellaiseksi, että se erottuu muista jäteastioista.

Hankinnat

Tällä hetkellä eduskunnan yksiköt tekevät pääosin hankintansa itsenäisesti, eikä eduskunnan hankintaohjeissa kiinnitetä erityistä huomiota ympäristönäkökohtiin. Eduskuntaan tulisi kehittää ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavien hankintojen kriteerit.

Myös hankintojen seurantajärjestelmää tulisi kehittää. Tiedot eri yksiköissä tehdyistä hankinnoista tulisi kerätä yhteen keskitetysti. Hankintoja tekeville tulisi järjestää koulutusta siitä, miten tehdä ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavia hankintoja.

Materiaalien säästäminen

Materiaaleja säästämällä säästetään tehokkaasti myös ympäristöä. Paperia voitaisiin todennäköisesti säästää, jos tulostukseen ja kopiointiin tehtäisiin selkeät ohjeistukset työntekijöiden saataville. Erityisesti kaksipuolisesta kopioinnista ja tulostuksesta olisi hyvä olla informaatiota. Myös lehtien jakelua voisi kehittää, sillä tällä hetkellä paljon lehtiä päätyy lukematta suoraan paperinkeräykseen.

Kemikaalit

Eduskunnan kiinteistöissä on käytössä joitakin haitallisia aineita, mutta niistä ei ole laadittu kattavaa luetteloa. Olisi hyvä luoda käytäntö siitä, että eduskunnassa ylläpidettäisiin luetteloa käytössä olevista haitallisista kemikaaleista.

Ympäristökoulutus

Tehokkaan ympäristökoulutuksen suunnittelemiseksi voitaisiin eduskunnassa toteuttaa henkilöstön koulutustarvekartoitus. Tämän koulutustarvekartoituksen perusteella räätälöitäisiin sitten ympäristökoulutus eri henkilöstöryhmille.

Ympäristöasiat tulisi liittää myös henkilöstön perehdyttämismateriaaliin. Esimerkiksi laitoshuoltajat ovat toivoneet lisäkoulutusta lajittelusta, kun uusia jätejakeita tulee lajitteluun. Ympäristöjärjestelmään liittyvä koulutus voisi kattaa esimerkiksi seuraavat aihealueet: ympäristöasioiden peruskoulutus, jossa esiteltäisiin yleisimmät ympäristöongelmat, mistä ne johtuvat ja mitä ne aiheuttavat; miten oma organisaatio vaikuttaa ympäristöön; ympäristöjärjestelmä ja muut ympäristöohjauskeinot; energiaa, materiaaleja ja vettä säästävien työtapojen opettaminen; jätteiden lajittelu; kemikaalien huolellinen käsittely, ongelmajätteiden tunnistaminen, ongelmajätteiden määrän vähentäminen, toimiminen vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavien tuotteiden hankinta ja valinta.

Henkilöstön ympäristötietoutta tulisi ylläpitää säännöllisellä koulutuksella. Lisäksi tietoiskuja eduskunnan ympäristöasioista voisi jakaa henkilöstölle esimerkiksi sähköisen viestinnän muodossa. Jokaisella vuodella voisi olla oma ympäristöteemansa, johon koulutus keskittyy. Eduskunnan luonto- ja ympäristökerhon tulisi myös jatkaa ympäristöaiheisten tempauksien ja teemapäivien järjestämistä.

Kansanedustajien tulisi näyttää kansalaisille esimerkkiä ympäristöasioiden hyvästä hoidosta, eli heille ja heidän avustajilleen tu-

lisi järjestää koulutusta siitä, miten he voivat työskennellä ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittaen.

Tällä hetkellä eduskunnan henkilöstön koulutusrekisteri ei ole niin yksityiskohtainen, että siitä selviäisi koulutuksen sisältö. Ympäristöjärjestelmän käyttöönottamista varten olisi siksi tärkeää organisoida ja ylläpitää ympäristökoulutusrekisteriä.

LÄHTEET

Painetut lähteet:

Eduskunnan henkilökunta 2004. Hallintotoimisto 2004. – Edita Prima Oy. Helsinki.
Eduskunta vuoden 2005 valtiopäivillä. 2005. – Edita. Helsinki.
Eduskunnan kanslian hankintaohje 2000. Eduskunnan kanslian julkaisu 5/2000. – Edita. Helsinki.
Eduskunnan kanslian toimintakertomus 2005. – Edita Prima Oy. Helsinki.
Eduskunnan tietohallinnon linjat 2002–2004. Eduskunnan kanslian julkaisu 3/2002. Edita Prima Oy. Helsinki 2002.
Halme, L. & Hjorth L. 2004. Paperinen käsipyyhe ja kankainen käsipyyherulla – vertailu, ympäristö, laatu ja kustannus. Siivoustyön erikoisammattitutkinto.
Mattila V. Kansakunnan kivijalka myös energiansäästössä. 2005. – F.G. Lönnberg. Helsinki.
Marttinen, K., Saastamoinen, S. & Suvanto, S. 2000. Yrityksen ympäristövastuut. – Kauppakaari Oyj. Helsinki.
Nissinen, A. 2004. Julkisten hankintojen ympäristöopas. Suomen ympäristökeskus. – Edita Prima Oy. Helsinki.
Nousiainen, M., Junnila, S. & Puhto, J. 2003. Kiinteistönhoidon vaikuttamismahdollisuudet toimitilan ympäristöominaisuuksiin. – Teknillisen korkeakoulun rakentamistalouden laboratorion raportteja 220.
SFS-EN ISO 14001. Ympäristöjärjestelmät. 2004. Vaatimukset ja opastusta niiden soveltamisesta. – Suomen standardisoimisliitto SFS. Helsinki.
SFS-ISO 14004. Ympäristöjärjestelmät. 2004. Yleisiä ohjeita periaatteista, järjestelmistä ja tukea antavista menetelmistä. – Suomen standardisoimisliitto SFS. Helsinki.
Silvonen, S., Puhakka, P., Posa, T., Soitinaho, U., Viinanen, J., Keskitalo, K. & Karjalainen, M. 2006. Selvitys työasemaympäristön sähkönsäästömahdollisuuksista. – Motiva Oy. Helsinki.
Tampereen sähkölaitos. Välttämätön hyvä. Ympäristöraportti 2002.
Tampereen sähkölaitos. Välttämätön hyvä. Ympäristöraportti 2004. Hämeen kirjapaino Oy.
Uudenmaan aluetyöterveyslaitos. 2005. Lausunto 5300–2005–29971/Degerth.

Sähköiset lähteet:

Eduskunta, http://www.eduskunta.fi
Eduskunnan kirjasto, http://www.eduskunta.fi/kirjasto/, luettu 18.4.2006
Fazer Amica, http://www.amica.fi, luettu 1.4.2006
Ilmatieteen laitos, http://www.ilmatieteenlaitos.fi, luettu 15.6.2006
Lainsäädäntö, http://www.edilex.fi
Suomen Luonnonsuojeluliitto, http://www.sll.fi, luettu 18.4.2006

Raporttia varten on haastateltu useita eduskunnassa työskenteleviä henkilöitä.

LIITTEET

Liite 1. Ravintoloiden ympäristökatselmuksissa käytetty kysymyslista
Liite 2. Eduskunnan käyttämättömien kalusteiden yms. varastointi
Liite 3. Vesikannut 20.3.2006
Liite 4. Aloite käsipyyhekokeilusta
Liite 5. Aloite eduskunnan kalustehankintamenettelyohjeen kehittämisestä
Liite 6. Aloite käytöstä poistettujen tekstiilien kierrättämisestäs
Liite 7. Aloite vesitermoskannujen osittaisesta korvaamisesta
Liite 8. Aloite työsuhdelipun käyttöönotosta

Liiite 1. Ravintoloiden ympäristökatselmus

Kysymyslista

Arvio ravintolassa yhden päivän aikana ruokailevien henkilöiden määrästä?

Tuotteiden hankintakriteerit:

Kiinnitetäänkö eduskuntaravintolassa huomiota tuotteiden ympäristövaikutuksiin valmistuksen, pakkauksien, käytön ja jätteenkäsittelyn osalta?
Ostetaanko lähiruokaa (lyhyet kuljetusmatkat)?
Käytetäänkö satokauden tuotteita ja tuoretuotteita (ei säilöntä- eikä lisäaineita)?
Onko ruoka omatekoista kotiruokaa (ei sisällä paljon lisäaineita)?
Saako ruoan annostella itse (vähentää ruokajätteen määrää)?
Tehdäänkö ruokaa liikaa eli meneekö sitä hukkaan?

Taloustavarat:

Käytetäänkö kestoastioita (pitkällä tähtäyksellä kestoastioita käytettäessä säästetään raaka-aineita sekä vähennetään jätteiden määrää ja kustannuksia)?
Käytetäänkö keittiöllä alumiiniastioita (alumiiniastioiden valmistus kuluttaa paljon energiaa ja happamat ruoat syövyttävät alumiinia)?
Käytetäänkö ravintolassa valkaisemattomia paperituotteita esim. leivinpaperi ja suodatinpaperi? Millaista talouspaperia käytetään - onko uusiopaperia?
Käytetäänkö kertakäyttöastioita (esim. lautaset, pahvimukit, muovimukit, haarukat, veitset, lusikat, lautasliinat, pöytäliinat, munakupit)? Jos käytetään, niin onko tietoa käytettyjen kertakäyttöastioiden määristä?

Koneet ja laitteet:

Seurataanko ravintoloiden energiankulutusta erikseen?
Minkälaisia koneita ja laitteita ravintolassa on?
Onko käytössä energiamerkittyjä laitteita?
Ovatko jääkaapit, pakastinhuoneet ja kylmähuoneet sijoitettu erilleen lämpöä tuottavista laitteista?
Poistetaanko kylmälaitteiden takaosaan kertyvä pöly ja jos poistetaan niin kuinka usein?
Mitkä ovat jääkaappien ja pakastimien lämpötilat? (jääkaapeilla suosituslämpötila $^{+}5$ astetta ja pakastimilla $^{-}18$ astetta)
Ovatko kylmäsäilytystilojen valaisimet jatkuvasti päällä?
Jäähdytetäänkö lämpimät ruoat ennen pakastimeen tai jääkaappiin panoa?

Sulatetaanko pakasteet jääkaapissa tai kylmiössä?
Käytetäänkö kattiloissa kypsentämisen aikana kansia (vähentää energiankulutusta)?
Miten usein uunit ja liedet pestään (likakerros lisää energiankulutusta)?
Täytetäänkö astianpesukoneet täyteen ennen käynnistämistä (minimoidaan veden ja energian kulutus)?
Käytetäänkö koneellisessa astianpesussa huuhtelukirkasteita (kuormittavat ympäristöä)?

Jätteet:

Millaista jätettä ravintoloissa syntyy ja kuinka paljon? Viedäänkö jätteet eduskunnan kiinteistön jäteastioihin (eli ovat mukana meidän saamissamme numeroissa)? Mitä eri jätejakeita erotellaan?
Lajittelupisteet ravintolassa? Ohjeistus?

Ympäristölle ja terveydelle vaaralliset kemikaalit:

Mitä aineita käytetään ravintolassa? Listausta.
Ympäristöystävällisyys? Terveysvaarat?
Hankintakriteerit?

Omavalvonta:

Onko ravintolalla omavalvontasuunnitelma (valvottavat toiminnot ja valvontamenetelmät, tietojen kirjaaminen, vastuuhenkilöt ja toimenpiteet riskitilanteissa)?
Miten omavalvonta toimii? Mitä mittauksia suoritetaan?
Vaarantorjuntakeinot, riskien hallinta (valvottavat suureet)?

Terveystarkastajan tarkastukset:

Miten usein? Mitä mittauksia tekee?

Fazer Amican/Sodexhon ympäristöohjelma:

Järjestetäänkö erilaisia ympäristöpäiviä? Onko ympäristöohjelman myötä tapahtunut jatkuvaa parantumista? Missä, jos on? Miten seurannat toteutettu (ja mitä seurataan säännöllisesti)?

Auditointi ja ulkopuolinen valvonta toimipaikoissa?

Portaat luomuun -diplomi

Miten käyttöönotto on sujunut?
Millä aikataululla Fazer Amican/Sodexhon keittiö etenee ohjelmassa? Milloin siirrytään seuraavalle portaalle? Millaisia ongelmia ohjelman toteuttamisessa on havaittu?
Millaisia kokemuksia keittiöllä on ollut ohjelmasta? Asiakaspalautteet?
Lisääkö paljon kustannuksia?

Liite 2. Eduskunnan käyttämättömien kalusteiden yms. varastointi

EDUSKUNNAN KANSLIA
Hallinto-osasto
Kiinteistötoimisto
Toimistopäällikkö Ilona Nokela

MUISTIO
26.5.2006

Eduskunnan käyttämättömien kalusteiden yms. varastointi
Kiinteistötoimiston näkökulmia

Varastoinnin nykytilanne

Kiinteistötoimistolla on käytössään kalusteiden yms. varastointiin n. 2000 m^2 tilaa:

- E-talon ullakolla 3 huonetta yht. n. 100 m^2, joissa on pääosin verhoilukankaita ja mattorullia, joita voidaan jatkossa tarvita korjaus- ja uusimistöissä, sekä E-talon tilojen vara- ja lisätuoleja
- F-talon kellarissa n. 200 m^2:n kalustevarasto ja n. 50 m^2:n osin alamittainen varastotila, joissa on pääosin käyttämättömiä F-talon vara- ja täydennyskalusteita, joita säilytetään tulevaa käyttöä varten
- tiloja vanhoille valaisimille yht. n. 50 m^2
- väestönsuojatiloissa 4 erillistä tilaa yht. n. 1700 m^2.

Väestönsuojatiloissa olevat kalusteet voidaan jaotella pääosin seuraavasti:

- talon alkuperäiskalusteita mm. runsaasti edustajien huoneiden kaappeja
    - suurin osa on sellaisia kalusteita, joita tuskin tarvitaan eduskunnan käytössä jatkossa
    - niitä ei voitane hävittää kuin mahdollisesti erikseen eduskunnan intendentin/ museoviraston kanssa sovittaessa pahoin rikkoutuneita
    - ko. kalusteita on yhteistyössä intendentin kanssa lahjoitettu esim. museoille tai vastaaville laitoksille; ko. toimintaa on ehkä mahdollista vielä hieman jatkaa
    - mikäli varastoinnille ei jatkossa voida osoittaa riittävästi tiloja, voitaisiin näitä todennäköisesti varastoida muuallakin kuin eduskunnan tiloissa, mutta siitä aiheutuisi vuokrakuluja

- A, B ja C-rakennuksiin erikoispiirustusten mukaan 1970-luvulla tehtyjä tummaksi petsattuja, osin kohtuukuntoisia osin huonompia toimistokalusteita (pöytiä, hyllyjä, kaappeja)
    - näistä jonkin verran vielä vaihdetaan parempikuntoisia käyttöön
    - tulevan peruskorjauksen yhteydessä tulisi ratkaista ko. tilojen kalustetyyppi ja jos tästä mallistosta luovutaan, voidaan ko. kalusteet poistaa, muussa tapauksessa poistetaan vain korjauskelvottomat kuten tähänkin asti

- uudempia toimistokalusteita: pääosin Iskun mallistoa, mm. vuokratiloihin hankittuja lähes uusia (pääosin kaappeja, muutama pöytä ja laatikosto)
    - suurin osa on vaaleaa koivua, jonkin verran myös tummaksi petsattuja täydennyskalusteiksi hankittuja ATK-pöytiä
    - näitä on mennyt melko paljon käyttöön, kaappeja vähemmän, voidaan ehkä hyödyntää peruskorjauksen yhteydessä väistötiloissa ja/tai korjatuissa tiloissa eikä niistä kannata luopua ainakaan tässä vaiheessa

- tuoleja:
    - uusia työtuoleja, joita otetaan pikku hiljaa käyttöön
    - vanhan mallisia (vakiomalli), mutta ehjiä työtuoleja, joille ei ole käyttöä eduskunnassa, useampia kymmeniä, myyty aiemmin 10 €:lla, näistä voitaisiin luopua
    - erikoispiirustusten mukaan tehtyjä metallirunkoisia kangaspäällysteisiä vierastuoleja 1970-luvulta n. 100 kpl, niitä on myös käytössä varsin paljon; peruskorjauksen yhteydessä tulisi ratkaista säilyvätkö käytössä vai poistetaanko

- erikoiskalusteita mm. juhla- yms. tilaisuuksissa tarvittavia (esim. istuntosalin lisäpöytiä, äänestyskoppi), muutama käytävän puhelinkoppi; säilytystarve ratkaistava tapaus-kohtaisesti

- valaisimia ja sähkölaitteita:
    - pieni määrä historiallisia valaisimia, jotka on aikanaan intendentin kanssa katsottu, että tulee säilyttää
    - jonkin verran edellisen lisärakennus-peruskorjausvaiheen yhteydessä valmistettujen erikoisvalaisinten osia; säilytystarve jatkossa riippuu siitä, säilyykö ko. malli käytössä tulevan peruskorjauksen jälkeenkin
    - pieni määrä erilaisia laitteita (esim. TV), joilla voi vielä olla käyttöä, pääsääntöisesti tällaiset poistetaan uuden hankinnan yhteydessä

Vaihtoehtoisia poistotapoja

Kalusteiden poistaminen edellyttää kansliatoimikunnan päätöstä; tällä hetkellä on olemassa päätös, joka kattanee ne varastossa olevat kalusteet, joista on tarkoitus lähiaikoina luopua. Poistotavasta tekee päätöksen hallintojohtaja.

Eräillä kalustetoimittajilla on maksullinen ''hyötykäyttöpalvelu'', jolla uudelleen kalustettavassa tilassa olevat vanhat kalusteet voi luovuttaa kalusteyritykselle pois vietäväksi. Tällainen palvelu tullee lähinnä kyseeseen jonkun laajemman kalustetoimituksen yhteydessä, jossa ehditään hoitaa poiston edellyttämät muodollisuudet ennen tilauksen toimitusta. Lisäksi pitää luonnollisesti arvioida, ovatko ko. tilan vanhat kalusteet sen tyyppisiä tai siinä kunnossa, että niille ei löydy eduskunnassa todennäköisesti enää jatkossa käyttöä sekä täyttyvätkö luovutuksen muut ehdot.

On olemassa yleishyödyllisiä kierrätysyrityksiä tms., jotka maksusta ottavat kalusteita vastaan ja joko myyvät niitä edelleen sellaisenaan, kunnostettuna tai ohjaavat osat hyötykäyttöön.

Aiemmin on joskus myyty esim. vanhoja työtuoleja henkilökunnalle mm. huutokauppa-tilaisuudessa, käytäntö on osoittautunut työlääksi, kalusteita ei ole haettukaan, niitä on palautettu, haluttu korjattavan yms., saatu tulo ei ole läheskään kattanut järjestely- yms. työtä.

Huonokuntoisempia kalusteita on oman henkilökunnan ja mm. kesätyöntekijöiden voimin purettu ja lajiteltu niin että soveltuva materiaali on mennyt hyötykäyttöön.

Strategia jatkossa

Paras ympäristöteko on välttää hankinnan tekeminen kokonaan (tullaan toimeen vanhoilla), tämä ei kuitenkaan usein ole realistista: mm. ergonomiavaatimukset muuttuvat ja tilojen yleisilme halutaan pitää miellyttävänä. Hankittavien kalusteiden tulee olla laadukkaita, suunnittelultaan ajattomia ja esim. pöytien ja hyllyjen helposti muunneltavia. Näitä perusteita on tähänkin asti pyritty kalustehankinnoissa noudattamaan. Tällöin voidaan varmistaa kalusteiden pitkäaikainen käyttö tarvittaessa vaihtelevissa tiloissa. Tämä kuitenkin edellyttää jatkossakin riittävien varastotilojen osoittamista.

Vaikka kaikilla vanhoilla kalusteilla ei olekaan varsinaista historiallista arvoa, ei kuitenkaan mm. tekijänoikeus- yms. näkökulmista ole perusteltua, että eduskuntaan suunniteltuja erikoiskalusteita voitaisiin luovuttaa täysin vapaaseen levitykseen. Ei voitane myöskään pitää suotavana, että eduskunnan nimeä käytettäisiin jonkin käytetyn kalusteen mainosvalttina. Siksi kalusteiden mahdollinen uusiokäyttö ja sen toteutustapa tulee aina harkita huolellisesti. Erillisten kalusteosien ja materiaalin hyötykäyttö on yksinkertaisempaa.

Mitä kalusteita säilytetään, mitä ja miten poistetaan

- historiallisten kalusteiden osalta toimitetaan edelleen intendentin kanssa yhteistyössä kalusteita soveltuvaan käyttöön muualle
- peruskorjauksen suunnittelun yhteydessä ratkaistaan, missä laajuudessa jatkossa käytetään 1970-luvun tummia kalusteita ja sen pohjalta ratkaistaan tuleva säilytystarve, samoin tehdään varastossa olevien valaisinosien suhteen
- ainakin peruskorjausvaiheeseen asti säilytetään hyvä- ja kohtuukuntoiset kalusteet, koska väliaikaisten vuokratilojen käyttöönotto väistötiloina voi aiheuttaa ylimääräisten kalusteiden tarvetta, sen jälkeen voidaan arvioida, onko tarkoituksenmukaista pienentää varastoitavien kalusteiden määrää sekä mikä siinä tilanteessa on tarkoituksenmukaisin tapa päästä ylimääräisistä kalusteista eroon
- suurempien hankintojen yhteydessä voidaan tapauskohtaisesti harkita yhteistyötä uudet kalusteet toimittavan yrityksen kanssa, tällöin kierrätettäväksi tulisi kuitenkin luovuttaa vain vakiokalusteita ja sopimuksin tulisi varmistaa niiden edelleen toimitus ''anonyymeinä''
- kierrätysyrityksen käyttö voi jossain tapauksessa olla perusteltua ottaen kuitenkin huomioon yllä esitetyt näkökohdat

Missä kalusteita säilytetään

- varastotilan tarve peruskorjauksen jälkeenkin on n. 1000 m^2, edellyttäen että peruskorjauksessa päädytään pääosin luopumaan 1970-luvun tummista kalusteista ja säilytetään vain niitä kalusteita, joita on tarkoitus talossa jatkossa käyttää

- lisäksi tarvitaan varastotilaa n. 500 m^2, jos historiallisia kalusteita, joita ei todennäköisesti oteta käyttöön, säilytetään kuitenkin eduskunnan tiloissa
- ullakkotiloissa olevista varastoista saatetaan joutua luopumaan peruskorjauksessa, tällöin vastaava tila tarvitaan muualta.

Liite 3. Vesikannut 20.3.2006

Kylmän juomaveden säilyttämiseen käytettyjen termoskannujen määrä sekä arvio kannujen täyttämiseen kuluvasta ajasta ja veden menekistä

E-rakennus	Kannujen määrä		Täyttöaika	Veden menekki
1. krs	virkailijoilla	11	30 min	14 l
2. krs	virkailijoilla kokoushuoneissa	14 5	30 min	20,5 l
3. krs	virkailijoilla valiokunnissa	28 4	60 min	34 l
4. krs	virkailijoilla valiokunnissa	12 20	50 min	36 l
Yhteensä		94	2 t 50 min	104,5 l

Huomioon otettavia seikkoja

- juomalasien pesu
- muovimukien kulutus
- vesikannujen puhdistus
- vesikannujen rikkoutuminen

Liite 4. Aloite käsipyyhekokeilusta

Eduskunta 7.2.2006

Toimistopäällikkö Ilona Nokela
Eduskunta

Kansliatoimikunnan asettama ympäristöturvallisuustyöryhmä Yrtti ehdottaa eduskunnan erikseen määritetyissä wc-tiloissa kokeiltavaksi paperikäsipyyhkeiden ohella käsipyyherullia. Kokeilun kuluessa seurattaisiin muutosta käsipyyhkeiden kulutuksessa.

Kokeilun piirissä voisivat olla ainakin:

Kirjaston yleisö-wc
Pääaulan molemmissa päissä olevat wc:t
Valiokuntakerroksen wc:t

Erkki Pulliainen
Ympäristöturvallisuustyöryhmän puheenjohtaja

Liite 5. Aloite eduskunnan kalustehankintamenettelyohjeen kehittämisestä

Eduskunta 22.3.2006

Eduskunnan hallintojohtaja
Kari T. Ahonen

Kansliatoimikunnan asettama Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä Yrtti esittää eduskunnan kalustehankintamenettelyn kehittämistä ja hankintaohjeen täsmentämistä siten, että uusia kalusteita hankittaessa lähtökohtana olisi vanhojen kalusteiden hävittäminen tai uusiokäyttö. Hankinnan valmistelussa tarjouspyyntöihin tulisi lisätä myyjän velvollisuus huolehtia vanhojen kalusteiden poiskuljettamisesta eduskunnan tiloista.

Nykykäytännön mukaisesti uusia kalusteita hankittaessa käytöstä poistuvat kalusteet varastoidaan pääsääntöisesti eduskunnan tiloihin. Hankintojen ohjaaminen ympäristömyönteisempään suuntaan on kestävän kehityksen periaatteiden mukaista ja poistettujen toimistokalusteiden varastoinnin väheneminen vapauttaisi tiloja muuhun käyttöön.

Erkki Pulliainen
Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmän puheenjohtaja

Liite 6. Aloite käytöstä poistettujen tekstiilien kierrättämisestä

Eduskunnan hallintojohtaja 4.4.2006
Kari T. Ahonen

Kansliatoimikunnan asettama Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä esittää eduskunnan varastossa E 6 57 sekä väestönsuojan tilassa 213 olevien käytöstä poistettujen tekstiilien toimittamista uusiokäyttöön esim. matonkuteiksi tai uusiokäyttöön soveltumattomilta osin energiakäyttöön eli poltettavaksi.

Edellä mainittuihin tiloihin on varastoitu mm. käytöstä poistettuja työvaatteita ja verhoja, joilla ei enää ole eduskunnan toimintaan soveltuvaa käyttöä. Käytöstä poistettujen tekstiilien kierrätys merkitsee palokuorman vähentämistä mainituissa tiloissa sekä tilojen vapautumista uuteen käyttöön. Tekstiilien hyödyntäminen uusiotuotteissa ja energiakäytössä vähentää puolestaan kaatopaikkakuormitusta. Jätelain hengen mukaisesti toimittaessa suositaan ensisijaisesti materiaalin hyödyntämistä uusiokäyttöön ja toissijaisesti, kun uusiokäyttö ei ole tarkoituksenmukaista, energiakäyttöä eli polttamista.

Erkki Pulliainen
Kansanedustaja
Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmän puheenjohtaja

Tiedoksi:
Toimistopäällikkö Ilona Nokela
Toimistopäällikkö Pertti J. Rosila
Intendentti Liisa Lindgren

Liite 7. Aloite vesitermoskannujen osittaisesta korvaamisesta

Toimistopäällikkö Ilona Nokela
Eduskunta 2.6.2006

Kansliatoimikunnan asettama Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä esittää luovuttavaksi Asiakirjatoimiston sekä 3.kerroksen virkailijoiden vesikannukäytännöstä.

Vesikannujen korvaaminen esim. kyseisiin tiloihin sijoitettavilla vesiautomaateilla merkitsee veden kulutuksen vähenemistä kun vettä ei tarvitse juoksuttaa kylmäksi päivittäisessä kannuihin tehtävässä vesienvaihdossa. Vesikannujen korvaaminen muulla vedensaantimahdollisuudella esityksessä erikseen mainituissa kohteissa mahdollistaa myös siivouksesta huolehtivien henkilöiden vesikannujen huoltamiseen: vesien vaihto, kannujen puhdistus, kuluneen päivittäisen työajan kohdentamisen muihin siivouskohteisiin.

Samalla työryhmä esittää käytöstä poistuvien kannujen samoin kuin valiokuntakerroksessa kannujen vaihdon yhteydessä tarpeettomaksi jääneiden vanhojen vesikannujen (yhteensä n.50 kpl) sijoittamista edelleen esim. kierrätykseen.

Erkki Pulliainen
Kansanedustaja
Ympäristöturvallisuustyöryhmän puheenjohtaja

Liite 8. Aloite työsuhdelipun käyttöönotosta

Eduskunnan hallintojohtaja 2.6.2006
Kari T. Ahonen

Kansliatoimikunnan asettama Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmä esittää työsuhdematkalipun käyttöönottamista eduskunnassa työskenteleville.

Työsuhdematkalippu, joka otettiin käyttöön eduskunnan hyväksymän lain perusteella vuoden 2006 alusta, on kannanotto joukkoliikenteen ja edelleen puhtaamman ympäristön puolesta. Työsuhdematkalippu on vielä varsin uusi työmatkailua julkisilla kulkuneuvoilla tukeva muoto ja mm. pääkaupunkiseudun kaupungit/kunnat ovat tehneet selvitystä aiheesta. Liikenne- ja viestintäministeriön aloittamalla kampanjalla tuetaan työsuhdematkalipun käyttöönottoa yrityksissä ja organisaatioissa. Asia on otettu esille myös eduskunnan kyselytunnilla.

Eduskunnassa Vihreiden eduskuntaryhmä on ottanut lipun käyttöönsä.

Erkki Pulliainen
Kansanedustaja
Ympäristöturvallisuusohjelmatyöryhmän puheenjohtaja